

‘No, I don’t think that that is appropriate’

Een vergelijkend onderzoek naar de beeldvorming van het
Lewinskyschandaal in de Amerikaanse media

Klaske Schep (s4794699)

Masterscriptie Geschiedenis en Actualiteit

15 juni 2017

Inleiding

Op 22 januari 1998 kopte de New York Times in blokletters *THE PRESIDENT UNDER FIRE: THE WHITE HOUSE RESPONSE; In interviews, President Denies Affair With Intern.*¹ In het artikel werd de ‘clumsy start’ van de verdediging van president Bill Clinton beschreven. De kritiek was dat hij vele vragen over zijn contacten met voormalige stagiaire Monica Lewinsky onbeantwoord liet. De president bleef de beschuldigingen van een ‘ongepaste relatie’ ontkennen, hoewel de druk van journalisten en politieke tegenstanders steeds verder toenam.²

Dit artikel was één van de eerste nieuwsberichten over het schandaal dat binnen enkele dagen een begrip zou worden binnen elk Amerikaans huishouden en Bill Clinton bijna het presidentschap zou kosten: zijn affaire met de stagiaire Monica Lewinsky.

Literatuur over het Lewinskyschandaal

Het Lewinskyschandaal is in de afgelopen negentien jaar aan bod gekomen in talloze populairwetenschappelijke boeken, veelal in de bredere context van zijn algemene presidentschap. Ook hebben enkele schrijvers een poging gedaan om het leven van Monica Lewinsky te duiden. Clintons politieke carrière lag vanaf januari 1998 onder een vergrootglas en was een dankbaar onderwerp voor vele boeken en artikelen. Het schandaal was verder ook aanleiding voor de meest uiteenlopende discussies, over het privéleven van politieke grootheden, de emancipatie en zelfbeschikkingsrecht van (jonge) vrouwen, de rol van de media in politieke schandalen en karaktermoord, en of Lewinsky's daden al dan niet schadelijk waren voor de feministische beweging. In de standaardwerken over de Amerikaanse cultuur in de jaren negentig, zoals *Culture Wars in America*, wordt het Lewinskyschandaal ‘the most controversial political event of the 1990s’ genoemd.³

Er zijn ook verschillende wetenschappelijke studies verschenen over het schandaal. In deze artikelen en boeken wordt voornamelijk onderzoek gedaan naar de populariteit van Clinton voor, tijdens en na het uitlekken van het Lewinskyschandaal. In één van de bekendste studies, getiteld ‘Job approval and favorability: The impact of media attention to the Monica Lewinsky scandal on public opinion of President Bill Clinton’, wordt geconcludeerd dat de

---

¹ James Bennet, ‘In interviews, president denies affair with intern’, *The New York Times* (22 januari 1998) ><http://www.nytimes.com/1998/01/22/us/president-under-fire-white-house-response-interviews-president-denies-affair.html>< [geraadpleegd op 30 maart 2017]

² Ibidem

³ Roger Chapman, *Culture Wars in America: An encyclopedia of issues, viewpoints and voices* (Oxford 2010) 127

invloed van de media op de populariteit van de president aanzienlijk was. Tevens werd geconcludeerd dat de *favorability*, de persoonlijke populariteit van Clinton, sterker beïnvloed werd door de media dan de *job approval*, de ambtswaardering.⁴

In de boeken waarin het Lewinskyschandaal behandeld wordt, benaderen de auteurs de rol van Lewinsky binnen het schandaal op uiteenlopende wijzen. Er zijn drie fundamentele verschillen te benoemen op het gebied van hun benadering.

Ten eerste is er een groot verschil in de mate van interesse van de auteurs voor de persoonlijkheid van Lewinsky. Ten tweede is er tevens in zeer uiteenlopende mate belangstelling voor de motieven van Lewinsky. Tot slot bestaan er ook grote verschillen in de mate waarin de auteurs zich aan morele oordelen over alle betrokken partijen van het schandaal wagen.

Een goed voorbeeld van dit eerste verschil is *The Web of Democracy: An Introduction to American Politics*, samengesteld door Michael Gizzi, Tracey Gladstone-Sovell en William Wilkerson, alle drie Amerikaanse politicologen. Lewinsky is hier een inwisselbare figuurant die geen specifieke eigenschappen toebedeeld krijgt.⁵ Een ander voorbeeld is het werk *The Death of American Virtue: Clinton vs Starr* door professor constitutioneel recht Ken Gormley. Hoewel Gormley zich uitsluitend met het Lewinskyschandaal bezighoudt, en dit boek tot één van de meest volledige werken over Clintons affaire met Lewinsky gerekend kan worden, wordt Lewinsky's persoonlijkheid slechts zeer summier beschreven. Gormley geeft een uitgebreide karakteranalyse van zowel Clinton als Kenneth Starr, maar beschrijft Lewinsky enkel als 'bubbly'.⁶ Aan het andere einde van dit spectrum staat het werk met de veelzeggende titel *Monica's Story*, geschreven door biograaf Andrew Morton, samengesteld naar aanleiding van een aantal uitgebreide interviews. Dit is het enige boek waarin uitsluitend op het Lewinskyschandaal gefocust wordt vanuit Lewinsky's persoonlijke perspectief.

In *Monica's Story* doet Morton tevens een poging om inzicht te geven in Lewinsky's drijfveren ten tijde van het schandaal. Hij heeft hier als één van de weinige auteurs interesse in. Morton beschrijft haar fragiele emotionele staat tijdens haar stage in het Witte Huis, nadat ze verlaten was door de getrouwde man met wie ze eerder een affaire onderhield. Lewinsky was geen rasverleidster, betoogt Morton, en raakte simpelweg verward in een spel waarvan

---

⁴ Spiro Kioussis, 'Job Approval and favorability: The impact of media attention to the Monica Lewinsky scandal on public opinion of President Bill Clinton' *Mass Communication and Society* 6 (2003) 435 – 451, alhier 448

⁵ Michael Gizzi, Tracey Gladstone-Sovell en William Wilkerson, *The Web of Democracy: An Introduction to American Politics* (Belmont 2008) 123 - 125

⁶ Ken Gormley, *The Death of American virtue* (Portland 2010) 298

Clinton zelf de aanstichter was.⁷Een interessante, afwijkende interpretatie van Lewinsky's motieven wordt gegeven door de Amerikaanse jurist Richard A. Posner in zijn werk *An Affair of State: The Investigation, Impeachment and Trial of President Bill Clinton*. Hij beschrijft haar als 'attractive, aggressive, monied and sexually experienced.' Het beeld dat van haar geschetst wordt als belangrijke, bewuste actor binnen het schandaal botst ingrijpend met het vergoelijkende verhaal van Morton. Andere auteurs, zoals Gormley en Gizzi, hadden echter weinig tot geen belangstelling voor Lewinsky's motieven.

Boeken over het Lewinkyschandaal waarin niet teruggeschrokken wordt voor de morele discussie rondom Clintons affaire zijn *The People's Presidents* en *The Presidency of Bill Clinton: The Legacy of New Domestic and Foreign Policy*. In *The People's Presidents* spreekt auteur en criminoloog Michael Adekale zich uit tegen Clintons vervolging: 'The key word is crime. President Clinton has committed no crime or serious misconduct against the state, only against his wife.'⁸Adekale is uitgesproken in zijn morele verdediging van zowel Bill als Hillary Clinton. Hij rept echter met geen woord over de moraliteit of immoraliteit van Lewinsky's handelingen en beschrijft Lewinsky slechts als 'very desperate'.⁹In het boek *The Presidency of Bill Clinton: The Legacy of New Domestic and Foreign Policy* presenteert auteur en Amerikaanse historicus Mark White de lezer met de morele dilemma's die het Lewinskyschandaal oproept. 'Clinton was character challenged, yet was also an effective president. This raises several issues: can a 'bad' person be a good president? Is there a connection between character and leadership?'¹⁰vraagt White zich af. Hoewel White fundamentele vraagstukken opwerpt in zijn boek, wordt wederom enkel de moraal van Clinton gewogen. White onderwerpt Lewinsky niet aan het kritische, moreel gekleurde perspectief waarmee hij Clinton beschouwt en ze wordt stevast beschreven als '*the White House intern*'. Andrew Morton onthoudt zich van een waardeoordeel, hoewel hij in zijn biografie wel een poging doet om Lewinsky van morele blaam te zuiveren door haar te portretteren als een enigszins instabiele, maar goedbedoelende jonge vrouw die werd meegesleurd in het machtsspel van Clinton.

Na analyse van deze literatuur vallen drie zaken op. Ten eerste dat het merendeel van de auteurs zich nauwelijks bezighoudt met Lewinsky als handelend persoon, hoewel het schandaal wel degelijk haar naam draagt. Het Lewinskyschandaal wordt geanalyseerd als

---

⁷ Andrew Morton, *Monica's Story* (New York 1999) paginanummering ontbreekt

⁸ Michael Adekale, *The People's President* (New York 2016) paginanummering ontbreekt

⁹ Ibidem

¹⁰ Mark White, *The Presidency of Bill Clinton: The Legacy of New Domestic and Foreign Policy* (New York 2012) 160

verschijnsel binnen de bredere context van Clintons presidentschap of vanuit een juridische interesse in het Lewinskyproces. Literatuur over het Lewinskyschandaal vanuit Lewinsky's perspectief ontbreekt volledig, de biografie door Andrew Morton uitgezonderd.

Ten tweede is het opvallend dat de sporadische beschrijvingen van Lewinsky's persoon en karakter, in grote mate uiteenlopen. In *Monica's Story* is ze voornamelijk slachtoffer, terwijl ze in *An Affair of State* wordt beschreven als een seksuele agressor. De auteurs van de literatuur over het Lewinskyschandaal lijken het niet eenste zijn over Lewinsky's drijfveren, als ze hier al enige interesse in tonen.

Ten derde valt het op dat deze auteurs onderling niet de discussie aangaan over hun interpretatie van het Lewinskyschandaal. Op het gebied van deze specifieke thematiek is er nog nauwelijks sprake van een scherp afgebakend wetenschappelijk debat. Het merendeel van de auteurs behandelde het Lewinskyschandaal in de context van een breder onderwerp en ging geen dialoog aan met andere auteurs die zich met dit thema bezighielden.

Ontwikkelingen Amerikaans feminisme

Dit onderzoek speelt af in het eerste decennium in de Verenigde Staten tegen de achtergrond van verschillende feministische ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen kunnen ruwweg onderverdeeld worden in *third wave feminism* en het jonge en nog slechts vaag gedefinieerde *fourth wave feminism*.

Het *third wave feminism* kwam in de Verenigde Staten op tijdens het begin van de jaren negentig. De term werd voor het eerst gebruikt in het essay getiteld *Becoming the Third Wave* door Rebecca Walker. Dit essay, geschreven in 1992, was een reactie op de spraakmakende rechtszaak tussen Clarence Thomas en Anita Hill, die de eerste beschuldigde van seksuele intimidatie.¹¹ De zaak, waarin Thomas en Hill, beiden Afro-Amerikaans, werden ondervraagd door een uitsluitend blanke, mannelijke commissie, was aanleiding voor een brede discussie. Niet alleen vrouwenrechten kwamen ter sprake, maar ook de dagelijkse realiteit van seksuele intimidatie, discriminatie en rassenongelijkheid.¹² Volgens Rebecca Walker ging de oploeiende discussie niet over de schuld of onschuld van Clarence Thomas, maar over 'de reikwijdte van de kracht en geloofwaardigheid van alle vrouwen'.¹³ In haar

---

¹¹Nyasha Junior, *An Introduction to Womanist Biblical Interpretation* (Louisville 2015) paginanummering ontbreekt

¹² Ibidem

¹³ Ibidem

essay onderscheidde ze zichzelf van de eerdere generaties feminisme en van ‘postfeminisme’ door te stellen: *‘I am not a postfeminism feminist. I am the Third Wave.’*¹⁴

Er bestaat geen heersende, eenduidige definitie van *third wave feminism* vanwege de veelzijdigheid van het begrip. *Third wave feminism* vormt een mix van cultureel, sociaal en politiek activisme en wordt gekenmerkt door een sterke intersectionaliteit. *Third wave* feministen kwamen niet alleen op voor vrouwenrechten, maar hielden zich ook bezig met racisme en andere, wijdverspreide vormen van onderdrukking.¹⁵ Andere punten op de agenda waren klassenongelijkheid en seksuele positiviteit: de *third wave* feministen zetten zich in voor de promotie van seksualiteit als een positief en gezond ingrediënt binnen volwassen relaties.¹⁶ *Third wave* feminisme heeft geen sluitende einddatum, aangezien er wordt betoogd dat vormen van deze derde golf nog voortbestaan in de huidige maatschappij.¹⁷

Desalniettemin is er binnen de feministische stromingen ook sprake van een vierde golf: vanaf 2003 deed de *fourth wave* intrede in het debat. In dat jaar pleitte E. Ann Kaplan, schrijfster en professor Engels, voor een vierde feministische golf. Ze schetste een beweging waarin verschillende generaties elkaar steunden en samen een ‘pluralistische stem’ vormden die zich uitsprak tegen hardnekkige genderongelijkheden.¹⁸ Binnen Kaplans getheoretiseerde *fourth wave* stonden vier kernpunten centraal. Ten eerste wilde ze genderongelijkheid aanpakken in uiteenlopende maatschappelijke velden, zoals carrièrepromoties, ouderschap, scheidingen en de sportwereld. Ten tweede streefde Kaplan naar meer vervlechting van de feministische theorie met activisme. Ten derde wilde ze meer aandacht voor de impact van globalisering en digitalisering op de onderlinge feministische solidariteit. Ten vierde wees Kaplan op het feit dat de vierde golf zich ontvouwde in de wereld na 9/11, waarin terrorisme en geglobaliseerd geweld een reële bedreiging vormden voor vrouwen wereldwijd.¹⁹

Kaplan hoopte dat de vierde golf de verschillende generaties van de tweede en derde golf samen zou brengen:

‘While third wave feminists were inevitably to some degree situated in a semi-genealogical relationship to second wave feminists, the fourth wave will be distinguished by bringing second and third wave feminists together to confront a new and devastating reality

---

¹⁴Junior, *An Introduction*, paginanummering ontbreekt

¹⁵ Marilyn J. Coleman, Lawrence H. Ganong, *The Social History of the American Family: An Encyclopedia* (Thousand Oaks, 2014) paginanummering ontbreekt

¹⁶ Junior, *An introduction*, 7

¹⁷ Ibidem

¹⁸ Dawn Llewellyn, *Reading, Feminism, and Spirituality: Troubling the Waves* (New York 2015)

paginanummering ontbreekt

¹⁹ Ibidem

that involves us all, if not equally, then at least at once. This new reality ideally cuts across racial, ethnic and national divides.’²⁰

Er bestaat veel discussie over het bestaansrecht van de vierde golf en zelfs van de derde golf, aangezien niet alle doelen van de tweede golf al behaald zijn. Toch heeft de vierde golf een plaats veroverd binnen het feministische debat, omdat er volgens enkele invloedrijke stemmen wel degelijk behoefte is aan een nieuw kader, passend bij de eenentwintigste eeuw. Zo licht Kira Cochrane in het boek *All the Rebel Women: the rise of the fourth wave feminism* de onderscheidende kwaliteiten van de derde en de vierde golf als volgt toe:

‘The shift from second to third wave seemed generational – women in their twenties, including Rebecca Walker, announcing their activism as distinct from their mothers’. This wave is technological, and rooted in a wider political shift, a growing sense of dismay at established political institutions and corporations, a serious and deepening concern with a broad swathe of inequalities.’²¹

Kortom, hoewel de definities en onderlinge grenzen van de derde en vierde feministische golf af en toe in elkaar overvloeien, nemen beide stromingen een vaste plaats in binnen de recente feministische ontwikkelingen. Deze golven worden beide gekenmerkt door een toenemende mate van inclusiviteit en intersectionaliteit. Waar de derde golf zich onderscheidde van de tweede golf door een vastomlijnde generatiekloof, wordt de vierde golf gekenmerkt door bewuste aanpassing aan een nieuw tijdperk: de wereld van de eenentwintigste eeuw.

Onderzoeksvraag en opzet

In deze scriptie zal ik de invloed van de Amerikaanse media op de beeldvorming van Monica Lewinsky onderzoeken. Bij het analyseren van de bronnen zullen drie aspecten van het Lewinskyschandaal centraal staan: de beeldvorming van de rollen van respectievelijk Lewinsky zelf, Bill Clinton en Hillary Clinton en hoe die tussen 1998 en 2016 is verschoven. Deze verschuiving zal ik tevens duiden met behulp van deontwikkelingen op het gebied van het Amerikaansefeminisme binnen deze periode. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: *Welke verschuivingen in de beeldvorming in Amerikaanse media traden op omtrent het Lewinskyschandaal tussen 1998 en 2016 en hoe kunnen die verschuivingen worden geduid?*

---

²⁰ E. Ann Kaplan, ‘Feminist futures: trauma, the post 9/11 world and a fourth feminism?’ *Harvesting our strengths: third wave feminism and women studies* 4 (2003) 46 – 59, alhier 55

²¹ Kira Cochrane, *All the Rebel Women: The rise of the fourth wave of feminism*(New York 2013)
paginanummering ontbreekt

Dit onderzoek is onderverdeeld in drie hoofdstukken, die elk gecentreerd zijn rondom drie tijdsperiodes. Ik analyseer de beeldvorming in 1998, 2002 en 2016. In januari 1998 bereikte het schandaal de pers. Dit jaartal vormt het uitgangspunt voor later onderzoek en zal als referentiekader dienen voor de vergelijkende bronnenanalyse. In 2002 kwam Lewinsky na een korte periode van relatieve rust weer in het middelpunt van de belangstelling omdat in dat jaar de HBO-documentaire *Monica in Black and White* verscheen, waarin zij vanuit haar eigen perspectief over het schandaal vertelde. Zij koos ervoor om dat jaar uit de obscuriteit te stappen omdat ze niet langer gebonden was aan de zwijgplicht van de immuniteitsovereenkomst die ze voor haar proces gesloten had in ruil voor haar medewerking.²² Na het uitzenden van deze documentaire laaide de discussie over haar persoonlijkheid en haar daden weer op in de media. Tot slot vergelijk ik deze twee peilmomenten met de beeldvorming van Lewinsky in 2016, toen het schandaal opnieuw publiekelijk bediscussieerd werd, ditmaal binnen de context van het presidentiële kandidaatschap van Hillary Clinton. Tegelijkertijd zocht Lewinsky zelf actief het publiek op om zich uit te spreken tegen cyberpesten.²³ De media-aandacht rondom Lewinsky in 2016 biedt een uitgelezen kans om de oorspronkelijke beeldvorming te vergelijken met de huidige opvattingen.

Bronnen en methodologie

Bij dit media-onderzoek zal ik gebruikmaken van verschillende primaire bronnen, zowel geschreven artikelen als fragmenten van populaire Amerikaanse satireshows, zoals *The Daily Show*, *The Late Show* en *Politically Incorrect*. Deze talkshows hadden een aanzienlijke impact op de maatschappelijke opinie op het gebied van controversiële thema's en kunnen in een onderzoek naar de beeldvorming rondom het Lewinskyschandaal dan ook niet genegeerd worden.²⁴ Ook zullen de nieuws- en opinieartikelen van de *New York Times* en de *Washington Post* bestudeerd worden. Uiteraard is er een immense hoeveelheid artikelen over het Lewinskyschandaal geschreven. Wegens de beperkte ruimte van dit onderzoek is het echter noodzakelijk om een selectie van het geschreven bronnenmateriaal te maken. De *New York Times* en de *Washington Post* hebben hun archieven van de jaren negentig en nul breed

---

²² Caryn James, 'Telling her own story, selling her new self', *The New York Times* (3 maart 2002)
><http://www.nytimes.com/2002/03/03/arts/television-radio-telling-her-own-story-selling-her-new-self.html><

²³ Menno Sedee, 'Ik heb het overleefd', *NRC Handelsblad* (16 juni 2016)
><https://www.nrc.nl/nieuws/2016/06/16/lewinisky-ik-heb-het-overleefd-2748210-a1506819><

²⁴ Andrew Tolson, *Television Talk Shows: Discourse, Performance, Spectacle* (Mahwah 2001) 3

beschikbaar gemaakt en beschikken over de grootste verzamelingen zorgvuldig bewaard en gerangschikt materiaal. Dit onderzoek zal zich dan ook grotendeels beperken tot het materiaal van deze twee kranten.

Bij het analyseren van de primaire bronnen, zowel de satirische nieuwsshows als de krantenartikelen, zal gebruik gemaakt worden van doordacht methodologisch gereedschap, dat hier uiteengezet zal worden. Het analyseren van televisiemateriaal is een relatief nieuwe discipline binnen het historische veld. Door de grote hoeveelheid beschikbaar bronnenmateriaal lenen deze 'elektronische media' zich voor een breed scala aan onderzoeksmethoden en -onderwerpen.²⁵ Elektronische media kunnen zowel kwalitatief als kwantitatief geanalyseerd worden. In *Methods of Historical Analysis in Electronic Media*, het standaardwerk op het gebied van historische analyse van elektronische media, wordt een kwalitatieve analyse aanbevolen als het onderzoek naar de televisiefragmenten gecombineerd wordt met een breder literatuuronderzoek.²⁶ De talkshows zullen in dit onderzoek geanalyseerd worden met behulp van een discoursanalyse. Hier heb ik voor gekozen omdat het gebruik van taal en het overbrengen van dieperliggende boodschappen en betekenissen bij deze bronnen centraal staat. In het boek *A User's Guide to Qualitative Methods* wordt dieper ingegaan op de discoursanalyse van talkshows. Essentieel bij deze analyse is het transcriberen van de gesproken teksten in de talkshows om deze voor de lezer inzichtelijk te maken. Vaak wordt er bij een discoursanalyse van een talkshow voor gekozen om niet alleen de gesproken tekst te presenteren. Er wordt ook aandacht besteed aan de wijze waarop de tekst gesproken wordt, indien de onderzoeker van mening is dat dit invloed heeft op de onderliggende betekenis van de boodschap. Niet alleen de gesproken tekst wordt dus geanalyseerd, maar ook non-verbale communicatie als gebaren, gelach, lichaamshouding en de reactie van de toehoorders.²⁷ Deze methode zal ik in dit onderzoek ook hanteren, zodat subtiliteiten in de betekenis van de woorden niet verloren gaan. Tevens zal ik aandacht besteden aan het gebruik van een selectie van 'gekleurde' termen, die een bepaald beeld oproepen van hetgeen ze beschrijven. Een treffend, vaak gebruikt voorbeeld, is uiteraard '*that woman*', de term waarmee Bill Clinton Lewinsky beschreef in zijn persverklaring. Andere woorden die aan de orde zullen komen zijn de veelgebruikte termen '*mistress*', '*girl/child/kid*', '*victim*', '*the/our President*' en '*the leader (of the free world)*'.

---

²⁵ Donald G. Godfrey, *Methods of Historical Analysis in Electronic Media* (Mahwah 2006) 230

²⁶ Godfrey, *Methods of Historical Analysis*, 231

²⁷ Lyn Richards en Janice M. Morse, *A User's Guide to Qualitative Methods* (Thousand Oaks 2012) paginanummering ontbreekt

De krantenartikelen zal ik analyseren met behulp van het beproefde methodologische raamwerk dat uiteengezet is door Stephen Vella in het werk *Reading Primary Sources: The Interpretation of Texts from the Nineteenth en Twentieth Century*. Deze methode berust op het onderscheid van drie brede categorieën: het onderzoek naar de institutionele structuur (of: sociale context), het format en de inhoud van een artikel. Door middel van deze drietrapsanalyse krijgt men zicht op de betekenis van de tekst, de positie van de tekst binnen de krant en de context van de krant in de toenmalige maatschappij.²⁸ Voor dit onderzoek is de methode van Stephen Vella uiterst geschikt. Bij historisch media-onderzoek dat zich ten doel heeft gesteld om toenmalige beeldvorming in kaart te brengen, is het van groot belang om inzicht te verkrijgen in de toenmalige context van de betreffende bron binnen de maatschappij. Zowel de maatschappelijke positie van de Washington Post als de New York Times zullen in dit onderzoek dan ook nader belicht worden. Daarnaast is het essentieel om te begrijpen welke rol de bron binnen het format van de krant speelde. Is het bijvoorbeeld een voorpaginastuk of een summier kolommenartikel? Tot slot is het uiteraard van belang om de inhoud van de tekst grondig te analyseren. Welk beeld van de werkelijkheid wordt in de tekst geconstrueerd?

Kortom, in dit onderzoek zal ik zowel talkshows als artikelen over het Lewinsky-schandaal in 1998, 2002 en 2016 grondig analyseren. Bij het analyseren zal aandacht besteed worden aan de (verschuivende) opvattingen over de respectievelijke rollen van Lewinsky, Bill Clinton en Hillary Clinton binnen dit schandaal. In de conclusie zal ik tot slot de resultaten van dit vergelijkende onderzoek presenteren.

---

²⁸ Miriam Dobson, Benjamin Zieman, *Reading primary sources, the interpretation of texts from 19th and 20th century history* (New York 2009) 192 – 204

Hoofdstuk I

In dit hoofdstuk wordt de historische context van het Lewinskyschandaal geschetst. In de periode tussen november 1995 en januari 1998 onderhield Monica Lewinsky regelmatig seksuele contacten met president Bill Clinton. Het contact bestond zowel uit fysieke ontmoetingen als talloze telefoongesprekken. De ontmoetingen gingen, zij het sporadischer, door toen Lewinsky in april 1996 van het Witte Huis werd overgeplaatst naar het Pentagon.²⁹ In haar biografie *Monica's Story* beschrijft Lewinsky de eerste ontmoetingen tussen haar en president Clinton tijdens het begin van haar stage in het Witte Huis. Als stagiaire bungelde ze onderaan de ladder van de Washingtonhiërarchie, en de eerste maanden zag ze hem enkel in groter gezelschap. Maar zelfs toen was ze zich, in haar eigen woorden, al bewust van een bepaalde wederzijdse aantrekkingskracht: tijdens deze ontmoetingen hadden ze opvallend veel oogcontact en hij onthield haar naam, zelfs toen ze elkaar enkele weken niet gezien of gesproken hadden.³⁰

Op 10 november 1995 kreeg Lewinsky een baan bij het Witte Huis aangeboden binnen de afdeling Legislative Affairs, zodat ze voortaan als betaalde kracht in Washington werkte. Vijf dagen later, op woensdag 15 november, nodigde president Clinton haar voor het eerst uit in zijn kantoor. Dit ritueel herhaalde zich twee dagen later opnieuw. Deze keer maakten ze tevens afspraken voor telefonisch contact en liet Clinton zich ontvallen dat ze hem ook in het weekend kon bezoeken. Dit was de aftrap voor maanden vol heimelijke telefoongesprekken en kortstondige bezoeken aan zijn kantoor, allemaal zorgvuldig geregistreerd en doordacht door Clinton, om iedere mogelijke verdenking te ontlopen.³¹ De ontmoetingen waren sporadisch maar regelmatig, en werden met elkaar verbonden door talloze telefooncontacten, briefjes, kaarten en cadeaus.³² Maar aan dit ritueel kwam een einde. Op 5 april 1996 hoorde Lewinsky het nieuws dat ze overgeplaatst werd naar het Pentagon. De officiële reden was dat haar gehele afdeling gereorganiseerd werd in verband met problemen binnen de correspondentiesectie van *Legislative Affairs*. Lewinsky was er echter van overtuigd dat hogere machten in Washington haar wilden scheiden van president Clinton, een vermoeden

---

²⁹ Gizzi, *The Web of Democracy*, 123

³⁰ Morton, *Monica's Story*, paginanummering ontbreekt

³¹ Ibidem

³² Phil Kuntz, *The Evidence: The Starr Report* (Washington 1998) 337-346

dat enkele dagen later door de president bevestigd werd.³³ Hij beloofde dat hij haar terug zou halen naar het Witte Huis als hij de presidentsverkiezingen van november 1996 won.³⁴

Hoewel Lewinsky in het Pentagon een salarisverhoging en meer verantwoordelijkheid kreeg, verlangde ze terug naar haar plaats in het Witte Huis. Haar nieuwe collega's wantrouwden de 23-jarige vrouw die uit het niets, zo scheen, een hoge positie bemachtigd had. Lewinsky voelde zich niet thuis in haar nieuwe werkplek en vond steun bij één van haar collega's, Linda Tripp, die zelf onlangs vanuit Washington naar het Pentagon overgeplaatst was vanwege onderlinge conflicten. Ze vervulde een zorgzame, moederlijke rol en bood Lewinsky een luisterend oor.³⁵ Hoewel Lewinsky niet expliciet over haar intieme contacten met Clinton vertelde, viel het Tripp op hoe geobsedeerd ze leek door de president. Eerst deed ze het af als onschuldige bewondering, maar al snel vermoedde ze dat er meer speelde.³⁶ Pas in de herfst van 1996, toen Tripp Lewinsky aanmoedigde om terug te keren naar het Witte Huis, omdat 'zij het soort meisje was dat het goed zou doen bij de president', liet ze zich ontvallen dat ze een affaire met Clinton had gehad. In de maanden die daarop volgden, groeide Lewinsky's afhankelijkheid van Tripp, met wie ze nu ook uitgebreid via telefoon en e-mail communiceerde, voornamelijk over haar conflicterende gevoelens voor Clinton. Ze rouwde om het verlies van haar baan in Washington en was gekwetst dat Clinton haar niet terughaalde naar Washington toen hij de presidentsverkiezingen had gewonnen. Tripp beschrijft haar in die maanden als 'extremely likeable', 'completely nuts' en een 'train wreck'.³⁷

Vanaf september 1997 begon Tripp haar telefoongesprekken met Lewinsky op te nemen, na een gesprek met uitgever Lucianne Goldberg, die op een bestseller hoopte als het schandaal eenmaal uit was gekomen.³⁸ De FBI kreeg via verschillende contacten lucht van de aanzienlijke hoeveelheid informatie die Tripp claimde te bezitten over schandalen in het persoonlijke leven van Clinton en bracht haar een bezoek aan huis, enkele maanden nadat ze begonnen was het met opnemen van de telefoongesprekken. Tijdens dit bezoek stelde Tripp voor om Lewinsky de volgende middag uit te nodigen voor een lunch om haar de belangrijkste details nog eens te laten uitspreken, terwijl ze een verborgen microfoon droeg.³⁹ De lunch duurde vier uur en Tripp slaagde erin om Lewinsky alle informatie te laten herhalen

---

³³ Morton, *Monica's Story*, paginanummering ontbreekt

³⁴ Kuntz, *The Evidence*, 25

³⁵ Ken Gormley, *The Death of American Virtue*, 298

³⁶ Gormley, *The Death of American Virtue*, 299

³⁷ Ibidem

³⁸ Michael Adekale, *The People's Presidents*, paginanummering ontbreekt

³⁹ Gormley, *The Death of American Virtue*, 291

die van belang was voor het FBI-onderzoek.⁴⁰ In januari 2018 overhandigde Tripp de opnames aan advocaat en openbaar aanklager Kenneth Starr en stelde hem op de hoogte van het bestaan van de blauwe jurk van Lewinsky, die het DNA van Clinton bevatte. Op 16 januari sloot het net zich definitief om Lewinsky. Tripp maakte een afspraak met haar in het winkelcentrum van Pentagon City en arriveerde in het gezelschap van twee FBI-agenten, die haar meenamen naar een kamer in het nabijgelegen Ritz-Carlton Hotel en confronteerden met het bewijsmateriaal.⁴¹

Vijf dagen later berichtten de Amerikaanse media voor het eerst over het schandaal. De nieuwsaandacht was overweldigend; het Lewinskyschandaal domineerde alle kranten en nieuwsuitzendingen. Op 26 januari legde Clinton zijn beruchte verklaring af voor het Amerikaanse volk: 'I did not have sexual relations with that woman, miss Lewinsky.' Lewinsky hield zich intussen schuil in haar moeders appartement, terwijl journalisten en cameraploegen dag en nacht op straat stonden in de hoop om een glimp van haar op te vangen.⁴² In januari 1998 geloofden velen dat het slechts een kwestie van tijd was voordat Clinton afgezet zou worden, omdat hij al eerder onder ede gelogen had over zijn relatie en contacten met Lewinsky. Dit was een crimineel misdrijf en Clinton liep een reëel risico om na de procedure afgezet te worden. Dit was een president van de Verenigde Staten nog nooit overkomen.⁴³

De procedure werd in gang gezet op twee gronden: meened en obstructie van de rechtsgang. Uiteindelijk behaalden beide gronden niet de benodigde meerderheid. Meened behaalde een verdeling van 45 tegen 55, omdat tien Republikeinen tegen de beschuldiging stemden. Bij de stemming over de obstructie van de rechtsgang was de uitkomst exact gelijk: 50 tegen 50 stemmen. Vier Republikeinen stemden tegen.⁴⁴ In augustus werd Clinton veroordeeld tot een boete van 90 000 dollar voor het afleggen van eerdere misleidende verklaringen in de rechtbank en werd zijn juridische vergunning in zijn thuisstaat Arkansas opgeschort voor vijf jaar.⁴⁵ Zo kwam Clinton relatief ongehavend uit een ingrijpend presidentieel schandaal.

---

⁴⁰ Gormley, *The Death of American Virtue*, 290

⁴¹ Andrew Morton, *Monica's Story*, paginanummering ontbreekt

⁴² Eric Pooley, 'Monica's world' *Time* (2 maart 1998)

><http://edition.cnn.com/ALLPOLITICS/1998/02/23/time/pooley.html><

⁴³ Daniel Cohen, *The Impeachment of William Jones Clinton* (Brookfield 2002) 12

⁴⁴ White, *The Presidency of Bill Clinton*, 176

⁴⁵ Robert L. Jackson, 'Clinton fined \$90 686 for lying in Paula Jones case' *Los Angeles Times* (30 juli 1999)

><http://articles.latimes.com/1999/jul/30/news/mn-61021>< [geraadpleegd op 2 april 2017]

Hoofdstuk II

In dit hoofdstuk analyseer ik beeldvorming van Monica Lewinsky, Hillary Clinton en Bill Clinton in de Amerikaanse media in 1998. Gedurende dit jaar wijdden vele satirische nieuwsshow's regelmatig grote delen van hun zendtijd aan het Lewinskyschandaal. Ook de *New York Times* en de *Washington Post* publiceerden een veelvoud aan artikelen over dit onderwerp, zowel nieuwsartikelen als opiniestukken en ingezonden brieven. Ik heb getracht om een evenwichtige verdeling te vinden tussen de verschillende krantenartikelen en uitzendingsfragmenten.

Naïeve stagiaire of geraffineerde verleidster?

In 1998 kon Lewinsky op weinig empathie rekenen in de Amerikaanse media. In de nasleep van het schandaal werd Lewinsky vanuit een groot aantal kritische perspectieven beschouwd. De media beoordeelden haar op haar afkomst, haar motieven, haar uiterlijk, haar intelligentie en haar ambitie. In deze analyses bracht Lewinsky het er zelden goed vanaf.

Eén van de eerste uitgebreide beschouwingen van het Lewinskyschandaal werd op 23 januari gepubliceerd in de *New York Times*. Journalist en nationale correspondent Ethan Bronner gaf in artikel 'Reports of Sexual Scandal Have Everybody Talking' een greep uit de reacties van het Amerikaanse volk en verschillende invloedrijke figuren op het zes dagen oude schandaal.⁴⁶ Zowel Democraten als Republikeinen kwamen aan bod. Het belangrijkste onderwerp was het vertrouwen van de Amerikaanse bevolking in Bill Clinton. Radioprogramma-expert Michael Harrison, die de afgelopen dagen veel reacties van Amerikanen had gehoord tijdens radio-uitzendingen over het schandaal, beschreef de tolerantie van de meeste radiobellers die via de uitzending op het schandaal wilden reageren. Volgens Harrison bestond er een breed spectrum aan meningen, maar was de Amerikaanse bevolking over het algemeen tolerant jegens hun president. Hij stelde dat de bellers 'twintig procent minder veroordelend' leken dan de gastheren van de radioshows die ze belden.⁴⁷

---

⁴⁶Ethan Bronner, 'Reports of sexual scandal have everybody talking', *The New York Times* (23 januari 1998) ><http://www.nytimes.com/1998/01/23/us/president-under-fire-media-reports-sexual-scandal-have-everybody-talking.html> < [geraadpleegd op 1 mei 2017]

⁴⁷ Ibidem

Minder begripvol was de conservatieve radiopresentator en politiek commentator Rush Limbaugh. Limbaugh was een bekende criticaster van Bill Clinton en had een invloedrijk, rechtsgeoriënteerd radioprogramma met miljoenen luisteraars.⁴⁸ Volgens Bronner stelde Limbaugh in zijn programma dat het vaststond dat minimaal één van de betrokkenen bij de affaire ernstig tekort was geschoten: 'Either Bill Clinton is a lying misogynist or this girl, Monica Lewinsky, is having a delusional fantasy about a man in power, which is not supposed to happen after all the work the feminists have done.'⁴⁹

Opvallend aan dit artikel is dat de meeste beeldvorming zich richtte op de reputatie van Bill Clinton. Bronner onderzocht in hoeverre de Lewinsky-affaire invloed had op Clintons populariteit onder het Amerikaanse volk, maar ging verder niet in op Lewinsky zelf. Ze werd voornamelijk *a White House intern* en *this girl* genoemd.⁵⁰

Waar Lewinsky's rol binnen de affaire wel uitgebreid aan bod kwam, was in het satirische praatprogramma *Politically Incorrect*. *Politically Incorrect* bood regelmatig ruimte aan een breed spectrum aan politieke meningen. Het programma stond dan ook bekend om zijn scherpe en spraakmakende discussies.⁵¹ Tijdens de uitzending van 17 augustus 1998 besprak een discussiepanel, bestaande uit presentator Bill Maher, documentairemaker en journalist Michael Moore, actrices Frances Fisher en Cyndi Mosteller en schrijfster Jackie Collins, de Lewinsky-affaire vanuit verschillende invalshoeken. Tijdens de uitzendingging het panel onder andere in op Lewinsky's motieven, genderkwesties en Bill Clintons karakter.⁵² Voordat het panel in discussie ging, gaf Bill Maher tijdens zijn openingsmonoloog een impressie van de wijze waarop Bill Clinton zich – naar zijn mening – had moeten verdedigen tijdens het proces:

Bill Maher: My fellow Americans, I have just spent six hours doing a very difficult, almost impossible thing: explaining sex to Ken Starr. [Publiek lacht en klapt.] I have answered all of his questions. Now I have one of my own: did this really happen? [Publiek lacht.] Did I really work my ass off my whole life, become leader of the free world, only to be lashed to the stake of adultery by a grand inquisitor who nobody ever voted for? [Publiek lacht, juicht en klapt.] (...) Are you people kidding me? And now you want an apology? I don't think so! [Publiek

---

⁴⁸ Lewis Grossberger, 'The Rush Hours' *The New York Times* (16 december 1990)

⁴⁹ Ibidem

⁵⁰ Bronner, 'Reports of sexual scandal have everybody talking'

⁵¹ Bill Carter, 'Lots of political humor, and no Morton Kondracke' *The New York Times* (27 februari 1994)

><http://www.nytimes.com/1994/02/27/arts/television-lots-of-political-humor-and-no-morton-kondracke.html><
[geraadpleegd op 5 juni 2017]

⁵² *Politically Incorrect with Bill Maher* (17 augustus 1998)

><https://www.youtube.com/watch?v=kTddCuyBVZY>< [geraadpleegd op 3 mei 2017]

juicht en klapt.] But I'll tell you what I am sorry about. I'm sorry that for the service I do around

here 24/7, the tail I did manage to get wasn't better. [Publiek lacht en juicht.]

Kortom, Bill Maher verdedigde Bill Clinton en bespote gelijktijdig openbaar aanklager Kenn Starr en het uiterlijk van Lewinsky, tot hilariteit van het publiek. Ook tijdens de discussie schaarde Maher zich openlijk achter de president. Na de monoloog besprak het panel verschillende aspecten van de affaire en het proces. Tijdens de paneldiscussie was er weinig begrip en compassie voor Lewinsky en haar huidige situatie:

Michael Moore: I feel sorry for her, I do feel sorry for her. She was raised in a home in Beverly Hills [Publiek lacht en klapt] where they are often forced to go to the Gap and buy twenty dollar dresses.

(...)

Frances Fisher: Who cares about *Monica Lewinsky*? [Publiek lacht en juicht.]

Jackie Collins: Her life is in shreds!

Frances Fisher: O, what was she in? She was in some magazines, some photographs, and I'm sure she is just going to, you know, sink lower and lower.⁵³

Lewinsky's gefortuneerde achtergrond was het mikpunt van spot. Ook kwam in dit fragment het opvallende gebrek aan interesse voor Lewinsky's persoonlijkheid, waar in het artikel 'Reports of Sexual Scandal Have Everybody Talking' ook sprake van was, wederom naar voren. De gasten hadden voornamelijk aandacht voor de politieke implicaties van de affaire. Zo was er tijdens de discussie ook aandacht voor de politieke genderkwestie. In een gedachte-experiment draaide Jackie Collins de rollen om binnen de Lewinsky-affaire:

Jackie Collins: Bill, I want to ask you something. If this had been a woman, a female president, okay, a fifty-year-old female president, and she had had an affair with a twenty-two-year old male intern, she would have been hung by her thumbs. [Michael Moore begint te klappen, een deel van het publiek klapt mee.] And you know that that is true, she would have been out of there so fast, nobody would have accepted it.

[Het panel praat onverstaanbaar door elkaar.]

---

⁵³*Politically Incorrect with Bill Maher* (17 augustus 1998)

Bill Maher: Let's wait until we elect a female president before worrying about her screwing around.⁵⁴

Kortom, hoewel er tijdens de paneldiscussie wel degelijk aandacht was voor vrouwenrechten, kon Lewinsky op weinig bijval rekenen van de gasten. Ze was het onderwerp van de meeste grappen, zowel vanwege haar bevoorrechte afkomst als haar uiterlijk. Bill Clinton kreeg aanzienlijk meer steun, voornamelijk van presentator Bill Maher, die veelvuldig de positief gekleurde, rolbevestigende termen *the President* en *the leader of the free world* gebruikte tijdens zijn openingsmonoloog.

Ook in opinieartikelen werd Lewinsky afgeschilderd als een bevoorrecht en naïef meisje met een gering realiteitsbesef. In het opinieartikel 'Monica Gets Her Man' in de *New York Times* merkte schrijfster Maureen Dowd op dat Lewinsky maar beperkte aandacht leek te hebben voor de verantwoordelijkheden van Clinton als president. Dowd was een liberale en progressieve columniste voor de *New York Times* en schreef vanuit haar expertise op het gebied van Amerikaanse politiek regelmatig kritische stukken over Lewinsky en de Clintons.⁵⁵ Ze had medelijden met Lewinsky, schreef ze ironisch, toen ze voor de jury moest verschijnen en Bill Clinton meer aandacht leek te hebben voor internationale kwesties dan voor haar: 'Sudan, Sudan, Sudan! That's all he cared about. And he wasn't even wearing one of her secret love ties.'⁵⁶

Deze interpretatie van Lewinsky als zwijmelend meisje zonder aanzienlijk veel realiteitszinkwam terug in een groot aantal opiniestukken. Zo was ze bijvoorbeeld volgens *New York Times*-journalist Bob Herbert 'geen bijzonder getalenteerde stagiaire'. Ze werd in het Witte Huis volgens hem voornamelijk beschouwd als een hinderlijke aanwezigheid: '... lurking in this room and that, hanging out, always hoping to spend a moment or two in the presence of the President. She was a kid, and not a particularly bright one.'⁵⁷

Er heerste echter gelijktijdig ook een compleet tegenoverstelde interpretatie van Lewinsky's motieven in de media. Verschillende opiniemakers waren er juist van overtuigd dat Lewinsky met opzet de president verleid had om zichzelf naar de top te werken. In hun

---

⁵⁴ Ibidem

⁵⁵ 'Columnist Biography: Maureen Dowd', *The New York Times* (16 april 2002)

⁵⁶ Maureen Dowd, 'Monica gets her man' *The New York Times* (23 augustus 1998)

><http://www.nytimes.com/1998/08/23/opinion/liberties-monica-gets-her-man.html>< [geraadpleegd op 10 mei 2017]

⁵⁷ Bob Herbert, 'In America; Suspension of belief', *The New York Times* (25 januari 1998)><http://www.nytimes.com/1998/01/25/opinion/in-america-suspension-of-belief.html>< [geraadpleegd op 10 mei 2017]

ogen was ze genadeloos in haar politieke en persoonlijke ambities. Zo stelde Michael Moore tijdens de eerdergenoemde uitzending van *Politically Incorrect*:

Michael Moore: Wasn't she the one who said that she was going to Washington to get her presidential needs there? [Publiek klapt.] Wasn't her design always to try to go and get inside the White House and perform that act on the president?⁵⁸

En Katie Roiphe, columniste en schrijfster over feminisme, schreef in een opiniestuk getiteld 'Monica Lewinsky, Career Woman' over de schaamteloze manier waarop Lewinsky volgens Roiphe haar invloedrijke positie binnen het Witte Huis had misbruikt om hogerop te komen. Roiphebeschuldigde Lewinsky van omgekeerde vorm van seksueel misbruik omdat zij haar seksuele aantrekkingskracht en persoonlijke relatie met een machtige man gebruikt had om zichzelf omhoog te werken.⁵⁹ Deze versie van Lewinsky als geraffineerde verleidster kon dus op even weinig empathie rekenen in de media.

Slechts weinig opiniemakers spraken openlijk hun steun uit voor Lewinsky. Andrew Sullivan, een conservatieve politieke commentator, was één van hen.⁶⁰ In zijn artikel 'Unsung Heroine' concludeerde Sullivan dat Lewinsky door alle kanten van het Amerikaanse maatschappelijke spectrum in de steek is gelaten. Lewinsky was een paria geworden bij de conservatieven en ze kon ook geen enkele steun verwachten van de liberale feministen. In de derde golf van het feminisme, gedefinieerd door 'slachtofferloos feminisme', moest de stagiaire voor zichzelf opkomen, concludeerde Sullivan.⁶¹ Toch is het opvallend dat Sullivan zijn kritiek op de aanvallers van Lewinsky in zijn artikel aanwendt om een kritische, bredere blik te werpen op het feminisme van de derde golf en de liberale feministen. Wederom ging het bij de discussie over het Lewinskyschandaal niet zozeer over Lewinsky zelf, als wel over de implicaties van de affaire op de Amerikaanse samenleving als geheel.

Kortom, hoewel het Lewinskyschandaal het debat in de Amerikaanse over vrouwenrechten en feminisme in de Verenigde Staten aanwakkerde, bracht Lewinsky zelf het er in de media-interpretaties niet goed vanaf. Geregeld verwezen de media slechts naar Lewinsky als *the intern* en *the girl* en er was nauwelijks aandacht voor haar persoonlijke

---

⁵⁸ *Politically Incorrect with Bill Maher* (17 augustus 1998)

⁵⁹ Katie Roiphe, 'Monica Lewinsky, Career woman' *The New York Times* (15 september 1998) ><http://www.nytimes.com/1998/09/15/opinion/monica-lewinsky-career-woman.html>< [geraadpleegd op 11 mei 2017]

⁶⁰ Maisie Allison, 'Beyond Fox News', *The American Conservative* (14 maart 2003) ><http://www.theamericanconservative.com/articles/beyond-fox-news-242/>< [geraadpleegd po 11 mei 2017]

⁶¹ Andrew Sullivan, 'Unsung heroine' *The New York Times* (27 september 1998) ><http://www.nytimes.com/1998/09/27/opinion/unsung-heroine.html>< [geraadpleegd op 11 mei 2017]

beleving van het schandaal. Een enkeling kwam voor Lewinsky op en wees op het sociale niemandsland waar ze in terecht was gekomen na de bekendmaking van de affaire. Toch werd Lewinsky voornamelijk negatief beoordeeld, zowel door Republikeinse opiniemakers zoals Rush Limbaugh, die haar als een naïeve stagiaire bestempelden, als door Democraten zoals Michael Moore, die haar ervan verdachten de president met opzet verleid te hebben. Of ze nu neergezet werd als onervaren meisje of bewuste verleidster, de interpretaties gaven beide aanleiding tot negatieve reacties in de media.

Echtgenote, *first lady* en feministe

Het beeld dat in 1998 van Hillary Clinton werd geschetst in de media was opvallend ambigu. Hillary Clinton was uiteraard al een publiek figuur vóór het uitlekken van de affaire tussen haar echtgenoot en Lewinsky. Eerder gevormde opinies over Hillary als echtgenote van Bill Clinton en als *first lady* van Amerika hadden dan ook een aanzienlijke invloed op de interpretaties van Hillary's rol tijdens en na het Lewinskyschandaal. Ze was vanaf het begin van Bills termijn actief betrokken bij zijn presidentschap, niet alleen in de traditionele rol als gastvrouw in het Witte Huis, maar ook als politiek adviseur bij de ontwikkeling en uitvoering van zijn beleid.⁶² Volgens onderzoek naar haar populariteit was Hillary relatief geliefd, omdat een deel van de Amerikaanse bevolking haar politieke betrokkenheid toejuichte. Toch prefereerde het grootste deel van het Amerikaanse publiek volgens hetzelfde onderzoek een traditionele *first lady* die minder betrokken was bij het overheidsbeleid.⁶³ Deze breuk in opinies over Hillary's rol als publiek figuur werd tijdens de nasleep van het Lewinskyschandaal uitvergroot en leidde tot verrassende resultaten.

In de media was er een grote belangstelling voor de wijze waarop Hillary de affaire van haar echtgenoot zou verwerken en welke weerslag dit zou hebben op haar publieke functioneren. Een analyse van haar reactie op het proces van haar echtgenoot verscheen op 20 september 1998 in *The Washington Post* onder de titel 'First Lady Forges On; Under Scrutiny, She's Business-as-Usual'. In het artikel beschrijft politieke journalist Kevin Merida de strijdlustige en onafhankelijke houding van Hillary Clinton, die ondanks de ingrijpende gebeurtenissen in haar persoonlijke leven een drukke agenda aanhield. Volgens Merida weigerde Hillary Clinton de martelaarsrol van bedrogen vrouw: 'If she is aching badly, and

---

⁶² Barbara Burrell, *Public Opinion, the First Ladyship, and Hillary Rodham Clinton* (New York 2001) 144

⁶³ *Ibidem*

those who have spoken to her suggest she is, Hillary Clinton is resisting the role of martyr. She does not want the pity.’⁶⁴

In dit artikel werd Hillary Clinton niet beschouwd als een formele figurant in het Lewinskyschandaal, maar als persoon in haar eigen recht, die haar rol als *first lady* met verve bleef vervullen tijdens het proces van haar man. Op de titel na, werd ze wederom niet omschreven als *the first lady*, maar als *Hillary Rodham Clinton* of simpelweg *Hillary*. Bill Clinton is in dit stuk zowel *the president* als *her husband*: een treffende illustratie van de dubbele rollen die Hillary Clinton tijdens het proces moest vervullen. Ze was zowel de *first lady* in een ingewikkelde politieke zaak als een echtgenote van een man die haar bedrogen had. Deze nieuwe rol leverde Hillary bijstand op uit een onverwachte hoek. Een aantal conservatieve Amerikanen, die eerder kritiek hadden gehad op Hillary’s onafhankelijke houding als politiek betrokken *first lady*, juichte het toe dat ze haar man publiekelijk bleef steunen.⁶⁵

Soms werd de rol van Hillary binnen het Lewinskyschandaal echter minder lovend afgeschilderd. Op 1 mei 1998 zond het satirische programma *Late Night*, gepresenteerd door Conan O’Brien een fragment uit, getiteld *The President in Crisis*, waarin O’Brien aan een afbeelding van Clinton vraagt hoe het zo mis heeft kunnen gaan met zijn presidentschap.⁶⁶ De afbeelding van Clinton is vervolgens zo bewerkt dat het lijkt alsof hij O’Brien antwoord geeft. Deze techniek werd regelmatig gebruikt in the *Late Show* zodat O’Brien de karikaturen van prominente figuren kon ‘interviewen’. Zo kon de show kritiek leveren op het handelen of het gedachtegoed van de geïnterviewde gasten. In het interview met Clinton wordt er niet alleen met een kritische blik gekeken naar zijn onverantwoordelijke houding, maar ook naar de rol van Hillary binnen het Lewinskyschandaal:

‘Clinton’: The only drug I take for sex is right before I get it on with Hillary. [Publiek lacht.]
You see, I take 500 cc of rhino tranquilizer. It maxes me right out! [Publiek lacht en juicht.]
Conan O’Brien: Oh sir, come on.
‘Clinton’: It doesn’t affect my penis, it just wipes out my memory. [Publiek lacht.]

---

⁶⁴ Kevin Merida, ‘First Lady forges on; Under scrutiny, she’s business-as-usual’ *The Washington Post* (20 september 1998) >https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1998/09/20/first-lady-forges-on/dd0a7d3f-4480-456e-a775-8466b98e2fc0/?utm_term=.85d78c69c774< [geraadpleegd op 15 mei 2017]

⁶⁵ Jeff Burlingame, *Hillary Clinton: A Life in Politics* (Washington 2008) 83

⁶⁶ *Late Night with Conan O’Brien* (1 mei 1998) ><https://www.youtube.com/watch?v=Z1-9LzBQDYM>< [geraadpleegd op 15 mei 2017]

De uitgelaten reactie van het publiek toonde aan dat niet iedereen Hillary simpelweg beschouwde als een onschuldigslachtoffer. Zo werd zij dan ook niet uitsluitend in de media verbeeld. Niet alleen Hillary's vermeende koude en afstandelijke houding binnen haar huwelijk met Bill werd becommentarieerd. Ook haar gebrek aan vrouwelijke solidariteit met eerdere slachtoffers van de lusten van haar echtgenoot kon op aanzienlijke kritiek rekenen. Dit was de

vaakst gehoorde kritiek van Hillary's voormalige progressieve voorstanders. Zij hoopten op een sterke, onafhankelijke *first lady* en waren gedesillusioneerd toen bleek dat Hillary na de affaire aan de kant van haar echtgenoot bleef staan. In het opiniestuk 'Liberties, Not Suitable for Children' in de *New York Times* wijdde columniste Maureen Dowd een deel van haar artikel aan de vermeende hypocrisie van Hillary, die enkel een feministe zou zijn als het haar goed uitkomt. Volgens Dowd was het geen verrassing dat de medewerkers van de Clintons – die beweerden overtuigde feministen te zijn – zich tot het uiterste inspanden om de vrouwen die naar voren stapten om de buitenechtelijke relaties van Clinton te rapporteren, in het diskrediet te brengen.⁶⁷ Andere criticasters waren voornamelijk teleurgesteld in de teloorgang van het feministische ideaal dat Hillary aan het begin van het presidentschap van haar man leek te belichamen. In haar opiniestuk 'Hillary Clinton's Muddled Legacy' in de *New York Times* wanhoopde schrijfster Wendy Wasserstein dat Hillary, die in 1992 in een interview verklaarde dat ze 'geen klein vrouwtje was dat naast haar man bleef staan' na de Lewinsky-affaire toegejuicht werd omdat ze exact dat gedaan had.⁶⁸

Kortom, de geportretteerde rol van Hillary Clinton binnen het Lewinskyschandaal in de Amerikaanse media is tweeledig. Eerder bestaande verwachtingen over haar invulling van de functie van *first lady* speelden een rol bij de wijze waarop ze geportretteerd werd in de nasleep van de affaire van haar man. Feministen die verwachtten dat ze de rol van *first lady* nieuwe betekenis zou geven, waren teleurgesteld door haar publieke steun voor Bill Clinton en verweten haar een gebrek aan onderlinge, feministische solidariteit. De meer conservatieve Amerikanen, die haar invloedrijke positie in het Witte Huis met argwaan beschouwd hadden, prezen Hillary juist voor haar solidaire positie in haar huwelijk. Zo verloor Hillary een aantal medestanders na het schandaal, maar kreeg ze er tegelijkertijd enkele bij.

---

⁶⁷ Maureen Dowd, 'Liberties, Not Suitable for Children' *The New York Times* (25 januari 1998)
><http://www.nytimes.com/1998/01/25/opinion/liberties-not-suitable-for-children.html>< [geraadpleegd op 17 mei 2017]

⁶⁸ Wendy Wasserstein, 'Hillary Clinton's Muddled Legacy' *The New York Times* (25 augustus 1998)
><http://www.nytimes.com/1998/08/25/opinion/hillary-clinton-s-muddled-legacy.html>< [geraadpleegd op 17 mei 2017]

Een president met een privéleven

In 1998 bestond er naast de voorspelbare afkeuring en veroordeling ook aanzienlijke steun voor Bill Clinton. Bill Maher schaarde zich tijdens de eerdergenoemde aflevering van *Politically Incorrect* openlijk achter de president. Hij wees zijn publiek op de aanzienlijke werkdruk die het presidentschap met zich meebracht en de begrijpelijkheid van de fouten die Clinton had gemaakt.⁶⁹ Andere opiniemakers waren echter minder vergevingsgezind en legden Clintons onverantwoordelijke gedrag juist genadeloos bloot.⁷⁰

Conan O'Brien, die het satirische programma *Late Night* presenteerde, was één van deze criticasters. Clinton werd in O'Briens programma afgeschilderd als een onverantwoordelijke, onvolwassen president die zich enkel liet leiden door zijn lusten. Zo werd hij al eens neergezet in het eerder beschreven nepinterview met Conan O'Brien. In een latere aflevering, op 14 oktober 1998, liet hij Clinton nogmaals zogenaamd aan het woord. Ditmaal ondervroeg O'Brien hem over zijn dreigende afzettingsprocedure.⁷¹ Tijdens de show sprak O'Brien onder andere zijn verbazing uit over het feit dat Clinton, ondanks alles, nog altijd de functie van president van de Verenigde Staten bekleedde:

Conan O'Brien: Hey there, Mr President, good to have you here.

'Clinton': That's me! 'Mr President'! Can you believe it, man? [Hij lacht, het publiek begint te lachen.] I'm still the president. [Het publiek lacht en klapt.]

Conan O'Brien: Yes, you're still the president, yes.

'Clinton': What the hell does a guy have to do, man? [Het publiek lacht.]

Conan O'Brien: Well, I don't know what a guy has to do, sir, I don't know.

'Clinton': It's great. Do you realize, man, if I was the CEO of any company in America, I'd be in jail? And then they'd make me play intern! If you catch my drift. [Het publiek lacht.]

Clinton werd in dit fragment nadrukkelijk *Mr President* genoemd. Dit gebeurde niet om de kijkers te wijzen op zijn belangrijke status, maar juist om kritiek te leveren op het feit dat het hem nog altijd toegestaan werd om deze functie uit te oefenen. Ook Lewinsky werd kort aangehaald in dit fragment, opnieuw slechts in de rol van de *intern*: ze werd niet bij naam

---

⁶⁹*Politically Incorrect with Bill Maher* (17 augustus 1998)

⁷⁰*Late Night with Conan O'Brien* (14 oktober 1998) ><https://www.youtube.com/watch?v=C8j0-4vE7Mg><

⁷¹ *Ibidem* [geraadpleegd op 18 mei 2017]

genoemd. Tijdens de uitzending ging O'Brien ook in op de meer persoonlijke kant van de affaire: Clintons ontrouw binnen zijn huwelijk.

Conan O'Brien: Sir, come on, you and Mrs Clinton, you celebrated your 23rd wedding anniversary the other day.

'Clinton': That's right, that's right, 23 years, man. (...) I'm pretty proud of that. That's a milestone. Do you know what the traditional present is for a 23rd anniversary?

Conan O'Brien: No, sir.

'Clinton': A horribly embarrassing national televised sex schandal.

Conan O'Brien: Well, you certainly delivered, sir.

'Clinton': One of the interns helped me pick it out. [Publiek lacht en klapt.]

In deze uitzending werd Clinton dus van twee kanten bekritiseerd voor zijn nalatigheid, zowel in de publieke sfeer als in de private sfeer. Net zoals bij Hillary lag in 1998 niet alleen zijn publieke functie onder een vergrootglas, maar ook zijn privéleven en de tekortkomingen binnen zijn huwelijk.

Niet iedereen was echter van mening dat Clintons huwelijk onderwerp mocht zijn van speculatie. De nasleep van de Lewinsky-affaire maakte een maatschappelijke discussie los over de mate waarin presidenten recht hebben op een privéleven.⁷² Binnen de media liep deze discussie uit op de vraag of het persoonlijke karakter van Clinton relevant was voor zijn presidentschap. Was het vergrootglas waaronder Clintons privéleven werd gelegd wel terecht? Volgens het opinieartikel 'Presidential Character', dat op 17 maart 1998 in de New York Times verscheen, was het onderzoek naar Clintons 'presidentiële karakter' wel degelijk gerechtvaardigd. "Americans are not naive enough to expect candidates with uncomplicated personal lives. But we may see a resurgence of the old conviction that character counts, and that rigorous inquiry into the character of Presidential candidates is not an intrusion but a civic obligation."⁷³

Sommigen waren het echter oneens met deze stelling. Clintonvoorzitter Bill Maher betoogde dat het Amerikaanse publiek simpelweg niet geïnteresseerd was in een veroordeling

---

⁷² Charles J. Sykes, *The End of Privacy: The Attack on Personal Rights at Home, at Work, On-line, and in Court* (New York 1999) 197

⁷³ Edward Rosenfeld, 'Presidential Character', *The New York Times* (17 maart 1998) ><http://www.edwardrosenfeld.com/rosenfeld-letters-to-the-new-york-times-editor>< [geraadpleegd op 18 mei 2017]

van Clinton op basis van zijn overspel. Tijdens een aflevering van zijn programma *Politically Incorrect*, waarin het afzettingsproces werd besproken, stelde hij:

Bill Maher: But people have been saying all year: we don't care about Monica Lewinsky. And my question is: will an election finally get the Republican to listen to that?⁷⁴

Eén van de gasten, de komiek David Brenner, hield tijdens de uitzending een pleidooi voor het met rust laten van het privéleven van presidenten. Hij werd hierin tegengesproken door Republikeinse schrijfster en politieke commentator Charmaine Yoest:

David Brenner: You know, Kennedy did it, Bush said 'It's none of your business' when they asked him about who's this woman you're with. FDR would do wheelies in his chair with a woman on top of him. [Publiek lacht en juicht.]

Charmaine Yoest: Which is exactly the point as to why you don't want the president of the United States using the Oval Office to exploit an intern.

David Brenner: I'd rather have a president... [Yoest probeert hem te onderbreken.] Listen, I'd rather have a president that does that to a woman once a while than does it to the rest of us all the time he's in office. [Publiek juicht en klapt langdurig.]⁷⁵

Opvallend is dat Charmaine Yoest Clinton tijdens de discussie nadrukkelijk *the president of the United States* noemde en het over zijn *Oval Office* had. Hiermee wees ze op de publieke functie van Clinton en de publieke ruimte waarin het Lewinskyschandaal zich grotendeels afgespeeld had. Het schandaal kon volgens Yoest niet beschouwd worden als private gebeurtenis waar het Amerikaanse publiek niets mee te maken had. De meningen over Clintons recht op een privéleven waren dus verdeeld. Sommige opiniemakers wezen op de hypocrisie van een morele veroordeling van Clinton, aangezien veel van zijn voorgangers hetzelfde vergrijp op hun geweten hadden en niet op deze wijze waren veroordeeld door het Amerikaanse publiek. Anderen, zoals politiek commentator Yoest, wezen op de publieke ruimte waar de affaire had plaatsgevonden en stelden dat Clinton zijn recht op privacy had verloren toen hij Lewinsky ontving in het *Oval Office*.

Tot slot barstte er in de nasleep van het schandaal een opvallende discussie los onder Amerikaanse feministen in de media over de vermeende eenzijdige, 'vrouwonvriendelijke' rol van Clinton tijdens zijn affaire. Veel vrouwen waren van mening dat er geen sprake was

---

⁷⁴*Politically Incorrect with Bill Maher* (1998, datum onbekend) ><https://www.youtube.com/watch?v=coyJ51IX-mg>< [geraadpleegd op 18 mei 2017]

⁷⁵*Politically Incorrect with Bill Maher* (1998, datum onbekend)

geweest van een gebalanceerde, geëmancipeerde verhouding tussen Clinton en Lewinsky, en dat zij er in dit opzicht bekaaid vanaf was gekomen. Tijdens de eerstgenoemde aflevering van *Politically Incorrect* van 17 augustus 1998 merkte actrice Cyndi Mosteller op:

Cyndi Mosteller: And to talk about a double standard, what about what the White House is saying – I'm embarrassed to even say this, thinking that my children might watch – that if you receive oral sex, that's not sexual relations, if you're the man. But if you're the woman giving it, my gosh, you're guilty of a sexual relation! [Publiek lacht, de sfeer is ongemakkelijk.]⁷⁶

In dezelfde aflevering oogstte schrijfster Jackie Collins veel bijval en applaus van het publiek door op te merken dat 'hij niet eens aanbod om haar stomerijrekening te betalen'.⁷⁷ En in het opinieartikel 'Monica Gets Her Man' overpeinsde schrijfster Maureen Dowd de vrouwonvriendelijke kant van Clintons affaire met Lewinsky: "It's hard to believe that this 'feminist' President didn't see, or chose to overlook, the misogynistic and narcissistic nature of his relationship with Ms. Lewinsky."⁷⁸

In een ingezonden brief in de *New York Times*, getiteld 'Sex Advice for the Clinton Age' vroeg brievenschrijfster Cheryl Ramage zich af wat het Lewinskyschandaal zei over de staat van het 'post-feminisme' en de 'seksuele politiek voor heteroseksuelen'. Als dit post-feminisme jonge vrouwen geleerd had dat ze alle mannelijke seksuele lusten moesten bevredigen zonder hiervoor iets terug te verlangen, dan hadden ze een belangrijke les gemist, stelde Ramage. Als Lewinsky van meet af aan duidelijk had gemaakt dat ze in deze relatie niet alleen wenste te geven, maar ook te ontvangen, dan had ze de nationale crisis volgens Ramage kunnen voorkomen voordat deze had kunnen beginnen.⁷⁹

Kortom, de rol van Bill Clinton binnen het Lewinskyschandaal werd in 1998 op verschillende wijzen door de Amerikaanse media benaderd. Sommige opiniemakers, zoals presentator Bill Maher, schaalden zich achter hun president en vonden zijn fouten niet meer dan menselijk, waar anderen, zoals Conan O'Brien, Clintons onverantwoordelijke gedrag juist openlijk veroordeelden. Daarnaast maakte Bill Clintons rol binnen de affaire een aantal andere maatschappelijke discussies los: over de mate waarin presidenten recht hebben op een privéleven en over de staat van het feminisme in Amerika. Zoals auteur en politiek

---

⁷⁶ *Politically Incorrect with Bill Maher* (17 augustus 1998)

⁷⁷ *Politically Incorrect with Bill Maher* (17 augustus 1998)

⁷⁸ Dowd, 'Monica Gets Her Man'

⁷⁹ Cheryl Ramage, 'Sex Advice for the Clinton Age' *The New York Times* (25 oktober 1998)

><http://www.nytimes.com/1998/10/25/magazine/1-sex-advice-for-the-clinton-age-428086.html>< [geraadpleegd op 18 mei 2017]

commentator Charles J. Sykes het treffend stelde: 'Clinton's sex scandals became a Rorschach test on social values, ranging from attitudes toward infidelity to the relationship of private character to public duty.'⁸⁰

---

⁸⁰ Sykes, *The End of Privacy*, 197

Hoofdstuk III

In dit hoofdstuk analyseer ik de beeldvorming van Monica Lewinsky, Bill Clinton en Hillary Clinton in 2002. Tijdens dit jaar kwam de HBO-documentaire *Monica in Black and White* uit. De aanleiding was dat vanaf 2002 de voorwaarden van haar immuniteitsovereenkomst verliepen die Lewinsky vier jaar eerder had gesloten.⁸¹ Ze verleende haar medewerking aan de documentaire omdat ze haar kant van het verhaal wilde vertellen en enkele misverstanden over haar rol binnen het schandaal recht wilde zetten. Tijdens de documentaire werd ze geconfronteerd met een panel van leeftijdsgenoten, die haar openhartige vragen stelden over haar affaire met Bill Clinton.⁸² Naar aanleiding van de documentaire laaide de maatschappelijke discussie over het Lewinskyschandaal weer op in de media.

Een nieuwe tijdsgeest

De reacties in de media op Lewinsky's documentaire waren overwegend negatief. Er zijn drie hoofdlijnen te ontwaren in de inhoud van de kritiek. Ten eerste stuitte het commerciële aspect van de onderneming een aantal opiniemakers tegen de borst: omdat Lewinsky een groot geldbedrag ontving van HBO, waren velen van mening dat ze zichzelf exploiteerde.⁸³ Ten tweede wezen sommigen op het feit dat Lewinsky, die zelf aangegeven had voortaan de publiciteit te willen mijden, toch vrijwillig in de publieke aandacht trad. Deze tegenstelling werd opgevat als hypocrisie.⁸⁴ De grootste aanmerking op de documentaire was de timing: de uitzending verscheen enkele maanden na de aanslagen op het World Trade Center. In vergelijking daarmee leken Lewinsky's problemen volgens velen triviaal.⁸⁵

Eén van de eerste artikelen die uitkwam naar aanleiding van de uitzending, was het stuk 'Telling Her Own Story, Selling Her New Self' dat op 3 maart 2002 in de *New York Times* verscheen. De auteur, journalist en vooraanstaande filmcriticus Caryn James, was kritisch over dit project en over het optreden van Lewinsky, dat volgens James gemotiveerd leek door

---

⁸¹ Vaness Grigoriadis, 'Monica Takes Manhattan' *New York Magazine* (2002, datum onbekend)

><http://nymag.com/nymetro/news/people/features/4481/> [geraadpleegd op 20 mei 2017]

⁸² *Monica in Black and White*, HBO (2002) ><https://www.youtube.com/watch?v=RJoOhq4M1TY><

⁸³ Paul Farhi, 'The Nightmare Continues' *The Washington Post* (2 maart 2002)

><http://pqasb.pqarchiver.com/washingtonpost/doc/409271162.html?FMT=ABS&FMTS=ABS:FT&date=Mar+2%2C+2002&author=Farhi%2C+Paul&pub=The+Washington+Post&edition=&startpage=C.01&desc=%27Monica%27%3A+The+Nightmare+Continue>< [geraadpleegd op 20 mei 2017]

⁸⁴ *The Daily Show with Jon Stewart* (4 maart 2002) ><http://www.cc.com/episodes/tospqm/the-daily-show-with-jon-stewart-march-4--2002---david-remnick-season-6-ep-06103>< [geraadpleegd op 20. Mei 2017]

⁸⁵ James, 'Telling Her Own Story, Selling Her New Self'

Lewinsky's streven om sympathie te creëren voor haar situatie bij het Amerikaanse publiek.⁸⁶ James noemde de documentaire een 'cynische, commerciële onderneming, die weinig bijdraagt tot kennis over het Clinton-Lewinskyschandaal'.⁸⁷ Ook stelde ze vraagtekens bij het publiek dat Lewinsky vragen stelde. Dit waren allen leeftijdsgenoten, waarschijnlijk omdat die minder morele verontwaardiging ervaren bij het schandaal dan de generatie van haar ouders. James stelde vast dat Lewinsky's grootste doel het opnieuw uitvinden van zichzelf leek, maar dat ze hier niet erg goed in was: 'Ms. Lewinsky tries to project the image of a well-adjusted, forward-looking person, who was treated badly by Bill Clinton, Linda Tripp and the media. She actually projects the image of an emotionally distraught person trapped by her past, who was treated badly by Bill Clinton, Linda Tripp and the media.'

Het grootste effect dat de documentaire bereikte, stelde James, was de realisatie hoe ver weg de Lewinsky-affaire alweer leek in 2002, enkele maanden na de terroristische aanslagen van 11 september 2001.⁸⁸ James was niet de enige die Lewinsky's documentaire bewust in het tijdperk na 11 september plaatste. Een ingezonden brief, getiteld 'Misplaced Priorities', die enkele dagen later in de *New York Times* gepubliceerd werd, toonde de impact die de gebeurtenissen van 11 september hadden op de perceptie van het Lewinskyschandaal treffend aan. De briefschrijver Paul Feiner stelde dat de documentaire in zijn visie voornamelijk aantoonde hoe misplaatst de prioriteiten van de Amerikaanse regering in de jaren negentig waren geweest. De president en de Republikeinse leden van het Congres hadden volgens Feiner kostbare tijd en middelen, die naar terrorismebestrijding hadden moeten gaan, verspild aan openbaar aanklager Ken Starr.⁸⁹ Als Lewinsky haar imago had willen bijschaven, dan had ze beter het geld van HBO aan de slachtoffers van de aanvallen op 11 september kunnen geven, suggereerde Feiner.⁹⁰ Ook andere brieven-schrijvers stonden achter Feiners standpunt. In de ingezonden brief 'Fighting Terrorism, In Hindsight' beweerde auteur Sylvia Fox dat Republikeinen iedere poging van Clintons regering om terrorisme te bestrijden destijds terzijde schoven als een excuus om het Amerikaanse volk af te leiden van zijn afzettingsproces. Hun grote tekortkomingen op het gebied van terreurbestrijding droegen uiteindelijk bij aan de gebeurtenissen van 11 september, zo betoogde Fox: "At a time when there were such important problems facing the country, the Republicans tied up the country with a multimillion-dollar investigation of the president's sex

---

⁸⁶ James, 'Telling Her Own Story, Selling Her New Self'

⁸⁷ Ibidem

⁸⁸ Ibidem

⁸⁹ 'Misplaced Priorities', *The New York Times* (17 maart 2002) ><http://www.nytimes.com/2002/03/17/arts/l-monica-misplaced-priorities-049190.html?sec=&spon=<> [geraadpleegd op 20 mei 2017]

⁹⁰ Ibidem

life. How trivial the impeachment trial now appears, given the real problems that were facing the country.’⁹¹

Er reageerden echter ook brieven-schrijvers op het artikel van Caryn James die het Lewinskyschandaal niet simpelweg terzijde schoven als triviaal. Enkelen namen het op voor Lewinsky, zoals Jeffrey P. Jones, die een brief getiteld *Silence's Pain* naar de *New York Times* stuurde. Hoewel hij James gelijk gaf in haar oordeel dat *Monica in Black and White* slechts een opportunistische ‘infomercial’ was, had hij begrip voor Lewinsky’s frustratie over het zwijgcontract dat ze in 1998 had moeten tekenen: ‘Once the opportunity to speak finally arises, either no one wants to listen (15 minutes have long expired), or everyone feels they already know who you are. The ability to participate in the construction of one’s public identity must have been doubly painful for Ms. Lewinsky, who at 23 was probably not sure of her personal identity at the time.’⁹²

Opvallend aan deze verzameling brieven en artikelen is dat de auteurs Lewinsky allemaal *Ms. Lewinsky* noemen. Ze werd niet meer beschreven als *the intern, the girl, Monica* of het bekende en beruchte *that woman*. In 2002 was Lewinsky 27 jaar oud. Ze was inmiddels geen meisje meer, maar een volwassen vrouw met een eigen onderneming en een eigen stem in de media. Ze had medewerking verleend aan verschillende televisieprogramma’s, zoals *Saturday Night Live*, en bezat een handtassenbedrijf.⁹³ Zelfs als ze werd bekritiseerd in de media, dan deden de criticasters dat niet meer door middel van kleinerende woorden, terwijl dit vier jaar geleden nog wel het geval was.

Ook het feit dat Lewinsky in de documentaire aangaf dat ze verlangde naar een leven buiten de publiciteit, maar de aandacht van het publiek tegelijkertijd wel bewust opzocht, werd onder andere door *The Daily Show* kritisch beschouwd. Op 4 maart 2002, vlak na het verschijnen van *Monica in Black and White*, wijdde het programma een deel van de uitzending aan de documentaire. *The Daily Show*, een satirische nieuwsshow die voornamelijk grappen maakte over politieke kwesties, werd sinds 1999 gepresenteerd door Jon Stewart, die beweerde geen politieke boodschap uit te dragen met het programma, maar

---

⁹¹ Sylvia Fox, ‘Fighting Terrorism, In Hindsight’, *The New York Times* (2 januari 2002) ><http://www.nytimes.com/2002/01/02/opinion/fighting-terrorism-in-hindsight.html>< [geraadpleegd op 20 mei 2017]

⁹² Jeffrey P. Jones, *Silence's Pain*, *The New York Times* (17 maart 2002) ><http://www.nytimes.com/2002/03/17/arts/l-monica-silence-s-pain-049204.html>< [geraadpleegd op 20 mei 2017]

⁹³ ‘Monica: It’s in the bag’, *People’s Magazine* (12 januari 1999) <<http://people.com/celebrity/monica-its-in-the-bag/>< [geraadpleegd op 20 mei 2017]

enkel de absurditeit van de Amerikaanse politiek te willen blootleggen.⁹⁴ Stewart interviewde ‘correspondent’ Stephen Colbert, die op een ironische wijze verslag deed van de media-aandacht rondom Lewinsky’s documentaire:

Stephen Colbert: Monica Lewinsky would clearly go to any extent, in front of any camera for any number of people who have paid anything she wanted them to, to tell them, to beg them, to leave her be. [Publiek lacht.]⁹⁵

Niet alleen Lewinsky’s vermeende dubbele boodschap omtrent haar anonimiteit, maar ook het feit dat ze een groot geldbedrag uit de deal met HBO had gesleept, werd kritisch beschouwd tijdens de *Daily Show*.⁹⁶ Deze kritische noot kwam terug in verschillende opinieartikelen, zoals het stuk met de weinig verhullende titel ‘The Nightmare Continues’, dat op 2 maart 2002 verscheen in de *Washington Post*. Auteur Paul Farhi had weinig begrip voor Lewinsky’s ‘ijdelheidsproject’: “‘I didn’t choose to become a public person,’ she says at one point. Well, no. But the gal sure is milking it – HBO reportedly paid her \$150,000 to self-exploit again.”⁹⁷

Kortom, de media-aandacht rondom Lewinsky’s documentaire was overwegend negatief. Onbedoeld zwingelde Lewinsky met haar documentaire niet de discussie aan over haar rol binnen de affaire, maar over de misplaatste politieke prioriteiten in de jaren negentig, toen er geld gepompt had kunnen worden in terreurbestrijding, in plaats van in een onderzoek naar het seksleven van Bill Clinton. Deze reacties tonen aan hoe snel de tijdsgeest kan veranderen na een ingrijpende gebeurtenis. Lewinsky stond in 1998 nog in het middelpunt van de belangstelling, maar vier jaar later leken de prioriteiten van de Amerikaanse bevolking drastisch verschoven naar de vermeende terreurdreigingen, die na de gebeurtenissen van 11 september 2001 in het middelpunt van de aandacht stonden.

Twee mediabeelden

Ten tijde van het verschijnen van de documentaire *Monica in Black and White* was Hillary Clinton al twee jaar senator en werd er gespeculeerd over een mogelijke gooi naar het

---

⁹⁴ Jon Stewart on *The O’Reilly Factor* (17 september 2004)

><https://www.youtube.com/watch?v=H5pK7sK0i4A>< [geraadpleegd op 20 mei 2017]

⁹⁵ *The Daily Show with Jon Stewart* (4 maart 2002)

⁹⁶ Ibidem

⁹⁷ Farhi, ‘The Nightmare Continues’

presidentschap in 2008.⁹⁸ Tevens nam de dreigende Irakoorlog een groot deel van de media-aandacht voor Hillary in beslag. Ze leek het Lewinskyschandaal grondiger achter zich te hebben gelaten dan haar man, die nog regelmatig met zijn affaire geassocieerd werd, ook na zijn aftreden. Als Hillary in de media verscheen, was dat voornamelijk in verband met haar publieke functie. Wel kwam haar rol binnen de affaire aan bod tijdens Lewinsky's vraaggesprek met haar publiek tijdens de opnames van *Monica in Black and White*. Zo kreeg Lewinsky de volgende vraag voorgeschied:

Vrouw uit het publiek: Do you feel any responsibility in the relationship that you had with Bill Clinton and the impact that it might have had on his wife? Were you thinking about that? Or maybe not thinking about that at that time?

Monica Lewinsky: I wasn't thinking about that at that time, because I didn't expect her to ever find out. [Publiek lacht ongelovig.] O, I didn't think that that was funny.

Dezelfde vrouw: I'm asking you where you stand on whether you think it is an appropriate way to be in a relationship with someone else, knowing that that person is married.

Monica Lewinsky: No, I don't think that that is appropriate.⁹⁹

Vier jaar geleden werd Hillary nog in een kritisch licht geplaatst door feministen die vonden dat ze niet solidair genoeg was naar de verschillende vrouwen die verklaarden dat ze waren lastiggevallen door Bill Clinton. Volgens haar criticasters ondernam Hillary Clinton geen enkele poging om deze vrouwen te steunen en deed ze in plaats daarvan alles in haar macht om de verklaringen van de vrouwen onderuit te halen en zo haar gezin en haar invloedrijke positie te beschermen. In 2002 was deze scherpe kritiek afgezwakt en werd Hillary, als ze al genoemd werd in de context van het Lewinskyschandaal, voornamelijk gepresenteerd als de bedrogen echtgenote die niet alleen onheusbejegend was door haar echtgenoot, maar ook door Lewinsky.

In het boek *Our Monica, Ourselves: The Clinton Affair and the National Interest*, dat een jaar voor de uitzending *Monica in Black and White* gepubliceerd werd, gaat auteur Lauren Berlant in op de publieke rol die Hillary Clinton speelde in de nasleep van de affaire van haar man. Berlant doceert Engels aan de universiteit van Chicago en schrijft over publieke ruimtes en de emoties die deze ruimtes beïnvloeden en zo de relatie tussen de staat en de samenleving

---

⁹⁸ 'Can Hillary Upgrade?' *The New York Times* (2 oktober 2002)

><http://www.nytimes.com/2002/10/02/opinion/can-hillary-upgrade.html>< [geraadpleegd op 21 mei 2017]

⁹⁹ *Monica in Black and White* (HBO 2002)

vormgeven.¹⁰⁰ Ze stelt dat Hillary in de buitenwereld bewust de rol van bedrogen vrouw speelde om te voldoen aan het meer conservatieve narratief waarbinnen veel Amerikanen de affaire plaatsten:

‘Whatever their private relations, Hillary Clinton agreed to play the role of betrayed wife in public, and she was embraced to a certain extent for so doing. The ‘woman wronged’ is a staple in conservative discourse and has been used for the justification of all kinds of dominating projects. It does not provide women much access to either empowerment or freedom.’¹⁰¹

Dat is de paradox van Hillary Clintons publieke imago gedurende de eerste jaren na de Lewinsky-affaire: hoewel ze gebruik maakte van het sympathieke, meer traditionele imago van de bedrogen echtgenote die aan de zijde van haar man bleef staan, kwam ze gelijktijdig regelmatig in het nieuws als de invloedrijke senator die een aanzienlijke impact had op het nationale regeringsbeleid.¹⁰² Deze twee beelden bestonden naast elkaar en voor het Amerikaanse publiek was het niet altijd duidelijk welk beeld dichter bij de realiteit van Hillary Clintons persona lag dan de andere.

De ex-president

In 2002, een jaar na de inauguratie van Clintons opvolger George W. Bush, verschenen de eerste uitgebreide analyses van zijn presidentschap in de media. Onderzoeksjournalisten en politieke deskundigen deden verschillende pogingen om het veelbesproken presidentschap van Clinton te duiden. Hierbij was uiteraard veel aandacht voor zijn rol binnen het Lewinskyschandaal en de nasleep hiervan. Deze boeken werden vervolgens uitvoerig besproken in de media. Vele journalisten konden de verleiding niet weerstaan om tijdens het recenseren van de werken hun eigen opinie over Clinton te delen.

Op 1 januari 2002 kwam het veelbesproken boek *The Natural: The Misunderstood Presidency of Bill Clinton* uit, geschreven door de invloedrijke politieke journalist Joe Klein, onder andere bekend van het verfilmde boek *Primary Color*, een *roman à clef* over Clintons

---

¹⁰⁰ Lauren Berlant, *Our Monica, Ourselves: The Clinton Affair and the National Interest* (New York 2001) 308

¹⁰¹ Ibidem

¹⁰² Marc Santora, ‘Security at U.S. Lab is Questioned by Senators’, *The New York Times* (24 oktober 2002) ><http://www.nytimes.com/2002/10/24/nyregion/security-at-us-lab-is-questioned-by-senators.html>< [geraadpleegd op 21 mei 2017]

eerste presidentiële campagne in 1992.¹⁰³ Kleins nieuwe boek was een uitgebreide analyse over het presidentschap van Clinton, zijn politieke talenten en persoonlijke tekortkomingen. Klein ging uitvoerig in op het Lewinskyschandaal. Hij richtte zich in zijn analyse voornamelijk op de gemiste politieke kansen die Clinton tijdens de nasleep van het schandaal moest laten varen, omdat hij veel tijd kwijt was aan het afzettingsproces.¹⁰⁴ Klein keurde Clintons affaire scherp af en verweet hem voornamelijk de misbruik van zijn macht over Lewinsky:

‘The reality of the Lewinsky affair was astonishing in its selfishness, crudeness and banality. It had happened in the White House. With an intern. It involved acts – and the President had admitted now as much – more exploitative than romantic.’¹⁰⁵

Desalniettemin maakte Klein ook ruimte voor een genuanceerde kijk op Bill Clinton en zijn misplaatste handelingen. Hij beschreef hoe Clinton steeds weer opnieuw zijn verontschuldiging aanbood, aan de familie van Lewinsky, zijn eigen familie, de leden van zijn regering, de Democratische Partij en aan het Amerikaanse volk, af en toe ‘zelfs met tranen in zijn ogen’.¹⁰⁶ Tevens pleitte Klein voor erkenning van de prestaties die Clinton tijdens zijn presidentschap had geleverd, die ondergesneeuwd dreigden te raken na de uitgebreide mediabelangstelling voor het Lewinskyschandaal. Clinton had een serieus en substantieel beleid gevoerd, stelde hij, zo had Clinton grote triomfen behaald op het gebied van binnenlands beleid en de Democraten opnieuw op de kaart gezet als een invloedrijke partij. Het was tragisch, verzuchtte Klein, dat het hem na de Lewinsky-affaire niet gelukt was om meer te doen.¹⁰⁷

Na het uitkomen van het boek, verschenen er verscheidene reacties in de media. Niet iedereen was het eens met Kleins vergoelijkende toon. Op 28 februari 2002 schreef columnist Richard Cohen in het artikel ‘Joe Klein’s Tear-Jerker’ op kritische wijze over Kleins boek. Hij was het niet eens met Kleins genuanceerde perspectief en stelde dat al Clintons verworvenheden ‘in de grijze schaduwen verdwenen’ als ze worden afgezet naast zijn relatie met Lewinsky.¹⁰⁸ Clintons kans op een waardig afscheid had hij verkeken toen hij besloot om

---

¹⁰³ Doreen Carvajal ‘Columnist’s Mea Culpa: I’m Anonymous’, *The New York Times* (18 juli 1996) > <http://www.nytimes.com/1996/07/18/us/columnist-s-mea-culpa-i-m-anonymous.html> < [geraadpleegd op 22 mei 2017]

¹⁰⁴ Joe Klein, *The Natural: The Misunderstood Presidency of Bill Clinton* (New York 2002), paginanummering ontbreekt

¹⁰⁵ Ibidem

¹⁰⁶ Ibidem

¹⁰⁷ Ibidem

¹⁰⁸ Richard Cohen, ‘Joe Klein’s Tear-Jerker’ *The Washington Post* (28 februari 2002) > https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/2002/02/28/joe-kleins-tear-jerker/8268bcba-b6eb-4b4f-9bb8-64009587f38a/?utm_term=.ab5bcc0d0b1d < [geraadpleegd op 22 mei 2017]

verwikkeld te raken in de Lewinsky-schandaal, betoogde Cohen. Het einde van zijn presidentschap stond onherroepelijk in het teken van zijn affaire: 'Clinton departed the White House on a banana peel.'¹⁰⁹

Klein en zijn standpunten vonden meer steun bij schrijver en journalist William Kennedy. Hij schreef op 24 maart 2002 een uitgebreide en lovende recensie van Kleins boek, met daarin veel ruimte voor meer persoonlijke overpeinzingen over Clintons presidentschap. Kennedy, zelf geen leek op het gebied van de Amerikaanse politiek, deed een poging om Clintons hoge populariteitscijfers na het Lewinsky-schandaal te verklaren. Het feit dat Clintons waarderingscijfers stegen ten opzichte van zijn eerste termijn, stelde journalisten, politieke deskundigen en Republikeinen voor een raadsel: 'HOW could this be? (...) Had America lost its morals, its marbles?'¹¹⁰

Vervolgens onderzocht Kennedy mogelijke verklaringen voor Clintons aanzienlijke publieke waardering. Wat het Amerikaanse volk altijd al gewaardeerd had aan Clinton, volgens Kennedy en Klein, waren zijn 'oncontroleerbare passies' en zijn 'overtuigende, roekeloze menselijkheid'. Deze gewaardeerde eigenschappen werden nog eens uitvergroot na de bekentenis van zijn affaire. Ook de minachting van een groot deel van het Amerikaanse publiek voor de sensationele media en voor Kenneth Starr, wakkerde volgens Kennedy hun sympathie voor Clinton aan. In 1998 besloot het Amerikaanse volk dat het Lewinsky-proces een politieke zaak was, dat Starr een 'oncharmant fanaticus' was en dat de pers minder betrouwbaar was dan Clintons advocaten, stelde Kennedy.¹¹¹ Maar misschien wel de belangrijkste factor in de vergevingsgezindheid van de Amerikanen, was het feit dat Clinton in hoge mate tot de verbeelding sprak, betoogde Kennedy. Het was deze verbeeldingskracht die uiteindelijk triomfeerde over de moraliteit en ervoor zorgde dat Clinton zijn presidentschap kon overleven:

'Bill Clinton's imagination has rendered null and void the sanctimony that passes for righteousness at election time; and he found a way to survive the harshest truths about himself.'¹¹²

Tegelijkertijd was de belangstelling van het Amerikaanse publiek voor Clintons ontrouw na de aanslagen van 11 september aanzienlijk naar de achtergrond geschoven. Sommige opiniemakers, zoals de Late Show-presentator David Letterman, hadden

---

¹⁰⁹ Ibidem

¹¹⁰ William Kennedy, 'The Turtle on the Fencepost' *The New York Times* (24 maart 2002)

><http://www.nytimes.com/2002/03/24/books/the-turtle-on-the-fence-post.html>< [geraadpleegd op 22 mei 2017]

¹¹¹ Ibidem

¹¹² Ibidem

weinig vertrouwen in Bush.¹¹³ Zeverlangden terug naar Clintons regeringsperiode, naar zijn gedetailleerde kennis van binnen- en buitenlandse zaken en erudiete uitstraling.¹¹⁴ Clinton was op 11 september 2002 te gast bij *The Late Show* om de aanslagen van het jaar ervoor te herdenken. Terwijl Clinton een uitgebreide analyse gaf vande instabiliteit in het Midden-Oosten die tot de terreuraanslagen had geleid, brak Letterman in:

David Letterman: You know what I think?

Bill Clinton: What?

David Letterman: I think you may still be president. [Publiek juicht en klapte.]¹¹⁵

Desalniettemin nam Clinton in 2002 een gespannen positie in binnen het Amerikaanse politieke landschap. In dat jaar bleek dat een groot aantal van Clintons voormalige kabinetsmedewerkers en adviseurs zelf een gooi deden naar het presidentschap. In het artikel 'As His Ex-Aides Run, Clinton's on Sidelines' beschreef binnenlandse correspondent B. Drummond Ayres de ongemakkelijke afwezigheid van Clinton tijdens de beginnende campagnes. Geen van zijn vroegere medewerkers wilde zich publiekelijk associëren met hun vroegere werkgever en de herinneringen aan het Lewinskyschandaal. Hoewel Clinton nog altijd een aanzienlijke populariteit genoot onder het grootste deel van de Democraten, was zijn aanwezigheid bij campagnes een te groot risico voor de kandidaten die ook Onafhankelijke en Republikeinse stemmen hoopten te vergaren.¹¹⁶

Kortom, in 2002, een jaar na Clintons aftreden als president, deed de Amerikaanse media een poging om de balans op te maken van zijn veelbesproken presidentschap. Voor sommigen, zoals columnist Richard Cohen, had Clinton zichzelf echter onherroepelijk in diskrediet gebracht tijdens zijn presidentschap en alle morele geloofwaardigheid verloren. Maar andere opiniemakers, zoals schrijver Joe Klein en journalist William Kennedy, schetsten een gecompliceerder beeld, van een menselijke, feilbare president die, het Lewinskyschandaal ten spijt, wel degelijk respect inboezemde. Clinton, bevrijd van zijn titulatuur, werd in deze

---

¹¹³ 'All Joking Aside, Bush Faces Letterman', *The New York Times* (20 oktober 2000)
><http://www.nytimes.com/2000/10/20/us/the-2000-campaign-the-issues-all-joking-aside-bush-faces-letterman.html>< [geraadpleegd op 22 mei 2017]

¹¹⁴ Pew Research Center, 'Clinton Nostalgia Sets In, Bush Reaction Mixed' *People's Press* (11 januari 2001)
><http://www.people-press.org/2001/01/11/clinton-nostalgia-sets-in-bush-reaction-mixed/>< [geraadpleegd op 22 mei 2017]

¹¹⁵ *The Late Show with David Letterman* (11 september 2002)
><https://www.youtube.com/watch?v=xOjW179lmXI> [geraadpleegd op 22 mei 2017]

¹¹⁶ B. Drummond Ayes, 'Political Briefing; As His Ex-Aides Run, Clinton's On Sidelines' *The New York Times* (24 februari 2002) ><http://www.nytimes.com/2002/02/24/us/political-briefing-as-his-ex-aides-run-clinton-s-on-sidelines.html>< [geraadpleegd op 23 mei 2017]

artikelen simpelweg *Clinton* genoemd. De scherpe toon van satire, waar Clinton in 1998 aan moest geloven, was in 2002 afgevlakt tot een genuanceerdere berichtgeving, geschreven vanuit het perspectief van het post-9/11-tijdperk, over een geliefde en verguisde voormalige president die nog altijd tot de verbeelding sprak. Zoals Kennedy zijn artikel over Clintons presidentschap afsloot: ‘The man is 55 and has moved past political fame into a status not yet defined: superstar, yes, but of what now? To be continued.’¹¹⁷

Hoofdstuk IV

In dit hoofdstuk wordt de beeldvorming van Monica Lewinsky, Bill Clinton en Hillary Clinton in 2016 geanalyseerd. In dit jaar stonden het presidentschap van Bill Clinton en zijn huwelijk hernieuwd in de aandacht van de Amerikaanse media in verband met het presidentiële kandidaatschap van Hillary Clinton. Op 12 april 2015 maakte Hillary Clinton officieel bekend dat ze zich kandidaat stelde als 45ste president van de Verenigde Staten.¹¹⁸ Op 26 juli 2016 werd ze, nadat ze de voorrondes had gewonnen van belangrijkste tegenkandidaat Bernie Sanders, officieel uitgeroepen tot de Democratische presidentskandidaat op de Nationale Conventie van de Democratische Partij.¹¹⁹ Vanaf dat moment bond Clinton de strijd aan met de Republikeinse kandidaat Donald Trump, waarbij ze gesteund werd in haar campagne door Bill Clinton. Trump schuwde geen grove retoriek en persoonlijke aanvallen en hij zette vol in op Bill Clintons omstrede verleden in een poging om beide Clintons in diskrediet te brengen.¹²⁰ Het Lewinskyschandaal werd wederom veelvuldig aangehaald in de media, deze keer voornamelijk gezien vanuit het perspectief van de presidentiële strijd tussen Trump en Clinton.

---

¹¹⁷ Kennedy, ‘The Turtle on the Fence Post’

¹¹⁸ Amy Chozick, ‘Hillary Clinton Announces 2016 Presidential Bid’ *The New York Times* (12 april 2015) >https://www.nytimes.com/2015/04/13/us/politics/hillary-clinton-2016-presidential-campaign.html?mtrref=www.google.nl&gwh=EAE614E00EFCB27D0B61AD99CC634374&gwt=pay&assetType=nyt_now < [geraadpleegd op 25 mei 2017]

¹¹⁹ ‘Democrats Nominate Hillary Clinton Despite Sharp Divisions’ *The New York Times* (26 juli 2016) ><http://m.cn.nytimes.com/international/20160727/dnc-speakers-sanders-clinton/en-us/> < [geraadpleegd op 25 mei 2017]

¹²⁰ ‘Donald Trump Drags Bill Clinton’s Baggage Out’ *The New York Times* (8 januari 2016) ><https://www.nytimes.com/2016/01/08/opinion/donald-trump-drags-bill-clintons-baggage-out.html?mtrref=www.google.nl&gwh=EC614F1E46563E8DD6818601FD958086&gwt=pay&assetType=opinion> < [geraadpleegd op 25 mei 2017]

Een eigen stem

Na Lewinsky's omstreden media-optreden tijdens de documentaire *Monica in Black and White* in 2002, bleef ze ruim een decennia lang op de achtergrond. Nadat ze in 2005 en 2006 in Londen gewoond had om haar master in sociale psychologie te halen, verbleef ze in verschillende Amerikaanse steden, waar ze er niet in slaagde om langdurig werk te vinden vanwege haar controversiële verleden.¹²¹ In 2014 trad Lewinsky weer in de publiciteit door middel van een essay in het tijdschrift *Vanity Fair*, waarin ze de verschillende imago's aanhaalde die haar in de afgelopen zestien jaar door de media zijn aangemeten:

'Me, America's B.J. Queen. That Intern. That Vixen. Or, in the inescapable phrase of our 42nd president, 'That Woman.' It may surprise you that I'm actually a person.'¹²²

Ook beschreef Lewinsky welke impact het publieke leven van de Clintons op haar eigen bestaan had. Zo liep ze ooit een baan mis omdat haar mogelijke toekomstige werkgever grotendeels afhankelijk was van een fonds dat door de Clintons beheerd werd en van andere overheidssubsidies.¹²³ Tevens wierp ze de vraag op waarom de feministen nauwelijks van zich lieten horen toen ze in 1998 breeduit werd uitgemeten en vernederd in de media. Lewinsky vroeg zich af of de feministen zich niet achter haar scharden om Bill Clinton niet voor het hoofd te stoten, die immers bekendstond als een pro-feministische president die zich in wilde zetten voor vrouwenrechten:

'I sorely wished for some sign of understanding from the feminist camp. Some good, old-fashioned, girl-on-girl support was much in need. None came. Given the issues at play – gender politics, sex in the workplace – you'd think they would have spoken up. They didn't. I understood their dilemma: Bill Clinton had been a president 'friendly' to women's causes.'¹²⁴

Tot slot haalde Lewinsky de naderende presidentiële verkiezingen aan, waarin Hillary Clinton hoogstwaarschijnlijk een prominente rol zou spelen. Lewinsky keek in 2014 met vrees vooruit naar de media-aandacht waar zij de komende jaren onherroepelijk aan onderworpen zou worden.¹²⁵

Een jaar later werd Lewinsky's vrees waarheid, toen bleek dat Hillary Clinton zichzelf kandidaat stelde voor het presidentschap. Lewinsky verscheen wederom in het vizier van de

---

¹²¹ Monica Lewinsky, 'Shame and Survival: Monica Lewinsky on the Culture of Humiliation' *Vanity Fair* (28 mei 2014)><http://www.vanityfair.com/style/society/2014/06/monica-lewinsky-humiliation-culture>< [geraadpleegd op 25 mei 2017]

¹²² Lewinsky, 'Shame and Survival'

¹²³ Ibidem

¹²⁴ Ibidem

¹²⁵ Ibidem

media en zelfshaar essay in *Vanity Fair* werd geanalyseerd en bekritiseerd in het licht van Clintons kandidaatschap. Lynne Cheney, de vrouw van de vicepresident van George W. Bush, beweerde in 2014 bijvoorbeeld dat Lewinsky's essay tot stand was gekomen in samenwerking met de Clintons om 'dat verhaal maar alvast achter de rug te hebben', voordat Hillary Clinton zichzelf officieel kandidaat zou stellen.¹²⁶ Desalniettemin waren de reacties op Lewinsky's essay overwegend positief. Nationale correspondent Mark Leibovich prees in een essay in *The New York Times* Lewinsky's kwalitatief hoogstaande stuk. Tevens stelde hij vast dat ze het juiste moment had gekozen om weer in de publiciteit te stappen, nu de tijdsgeest zodanig veranderd leek dat ze op meer sympathie kon rekenen dan in de jaren negentig: 'She bided her time, perhaps unintentionally, while the rest of the culture caught up to the outrages that befell her 15 years ago. It would be hard to begrudge her for cashing in now, should she choose to.'¹²⁷

Na een TEDtalk in 2015, getiteld *The Price of Shame*, waarin Lewinsky zich uitsprak tegen internetpesten, verdween ze weer naar de achtergrond toen Hillary Clintons campagne vanaf 2016 steeds meer media-aandacht genereerde. Lewinsky werd ingezet als wapen in Trumps strijd tegen zijn tegenkandidaat.¹²⁸ Hij haalde tijdens zijn aanvallen op de Clintons niet alleen Lewinsky aan, maar ook enkele andere vrouwen die Clinton in het verleden beschuldigd hadden van seksuele intimidatie.¹²⁹ Zijn offensief had echter niet bij iedereen het gewenste effect. In een redactioneel opiniestuk sprak de redactie van *The New York Times* zich uit tegen Trumps persoonlijke en achterhaalde aanvallen en noemde het Lewinskyschandaal een 'uitgeput onderwerp', waar weinig Amerikanen nogmaals over wilden lezen.¹³⁰ Dat hield verslaggevers echter niet tegen om dit specifieke deel van Trumps campagne tegen Hillary Clinton breed uit te meten in de media.

Een opvallende bijwerking van Trumps agressieve campagnetactieken was dat het Amerikaanse publiek opnieuw gedwongen werd om Lewinsky's rol in haar affaire met Bill Clinton te analyseren. In 1998 zetten criticasters van Clinton Lewinsky regelmatig neer als onwillig slachtoffer van zijn lust en machtsmisbruik. Toch slaagde Trump, die deze anti-

---

¹²⁶ Jonathan Mahler, 'How Vanity Fair Landed the Monica Lewinsky Story' *Vanity Fair* (7 mei 2014) ><https://thecaucus.blogs.nytimes.com/2014/05/07/how-vanity-fair-landed-the-monica-lewinsky-story/?mtrref=www.google.nl&gwh=1CE39A5C868F2E9A771DE5040226469C&gwt=pay> < [geraadpleegd op 25 mei 2017]

¹²⁷ Mark Leibovich, 'How to Succeed in Washington Without Really Trying', *The New York Times* (3 juni 2014) >https://www.nytimes.com/2014/06/08/magazine/how-to-succeed-in-washington-without-really-trying.html?mtrref=www.google.nl&gwh=E123ED826E9077508D3A26322805CEAF&gwt=pay&assetType=nyt_now < [geraadpleegd op 25 mei 2017]

¹²⁸ 'Donald Trump Drags Bill Clinton's Baggage Out'

¹²⁹ Ibidem

¹³⁰ Ibidem

Clintonretoriek weer oppakte tijdens zijn campagne, er niet in om Lewinsky in hetzelfde kamp te plaatsen als de vrouwen die Clinton beschuldigd hadden van seksueel misbruik. Enkele vrouwen die eerder aangifte hadden gedaan tegen Clinton, onder anderen Paula Jones en Juanita Broaddrick, gingen ermee akkoord om tijdens een onaangekondigd persevenement, georganiseerd door de campagne van Trump, verslag te doen van Bill Clintons ongewenste avances en Hillary Clintons pogingen om zijn acties in de doofpot te stoppen.¹³¹ Maar Lewinsky viel niet in deze categorie. Hoewel Trump haar wel meerdere malen aanhaalde om de Clintons in een kwaad daglicht te zetten, deed hij geen poging om haar openlijk als slachtoffer van Bill Clintons machtsmisbruik te portretteren. Twee jaar terug stelde Lewinsky met overtuiging in haar essay in de *Vanity Fair*: 'Sure, my boss took advantage of me, but I will always remain firm on this point: it was a consensual relationship. Any 'abuse' came in the aftermath, when I was made a scapegoat in order to protect his powerful position.'¹³²

Kortom, in 2016 was de algemene toon van de berichtgeving over Lewinsky aanzienlijk veranderd. In 2002 werd ze nog afgerekend op haar poging om weer op de voorgrond te treden, maar ruim een decennia later werd ze geprezen om haar goed doordachte essay.¹³³ Geen enkele opiniemaker haalde nog de denigrerende bewoordingen aan waarmee ze in 1998 werd beschreven. Ditmaal was het Lewinsky zelf die de rits termen opsomde die jarenlang haar publieke identiteit hadden bepaald, om zichzelf er grondig van te distantiëren en haar eigen identiteit terug te claimen.¹³⁴ Ook wees ze voor het eerst zelf op het gebrek aan feministische steun in 1998, waar politiek commentator Andrew Sullivan al eerder over schreef. Net als veel criticasters van de Clintons, zoals columniste Maureen Dowd, verklaarde Lewinsky dit gebrek aan steun door de loyaliteit van de feministische gemeenschap aan de pro-feministische Clinton-regering.¹³⁵ Een ander effect van haar essay was dat ze zichzelf grondig ontleed van haar imago als hulpeloze stagiaire die het slachtoffer was geworden van het machtsmisbruik van Clinton. Hoewel ze vreesde als een politieke pion ingezet te zullen worden tijdens de verkiezingen, had Lewinsky in 2016 een eigen, duidelijk gedefinieerde stem gevonden in de discussie over haar rol binnen de affaire en durfde ze tegelijkertijd de media en de feministen ter verantwoording te roepen voor hun eigen rol in de nasleep van het Lewinskyschandaal in 1998.

---

¹³¹ Liam Stack, 'Donald Trump Featured Paula Jones and 2 Other Women Who Accused Bill Clinton of Sexual Assault' *The New York Times* (10 oktober 2016) >[https://www.nytimes.com/2016/10/10/us/politics/bill-clinton-accusers.html?mtrref=www.google.nl&gwh=53AD94A6EAA0FFF479CAA145FEF4A13E&gwt=pay<](https://www.nytimes.com/2016/10/10/us/politics/bill-clinton-accusers.html?mtrref=www.google.nl&gwh=53AD94A6EAA0FFF479CAA145FEF4A13E&gwt=pay<[geraadpleegd op 25 mei 2017])

¹³² Lewinsky, 'Shame and Survival'

¹³³ Leibovich, 'How to Succeed in Washington Without Really Trying'

¹³⁴ Lewinsky, 'Shame and Survival'

¹³⁵ Ibidem

Gebrek aan feministische steun

Tijdens haar presidentiële campagne kreeg Hillary scherpe kritiek te verduren in de media vanwege de vermeende hypocrisie van haar standpunten op het gebied van vrouwenrechten. Volgens een aantal kritische journalisten had Hillary het recht verspeeld om zichzelf een feminist te noemen na de wijze waarop ze Lewinsky en andere vrouwen had behandeld in de jaren negentig. Vanaf het begin van haar campagne werd Hillary Clintons rol in de affaires van haar man onder een vergrootglas gelegd in de media. Uit deze artikelen ontstaat het beeld van een politiek gedreven echtgenote die de vrouwen die Bill Clinton beschuldigden van seksuele avances op iedere mogelijke manier in diskrediet trachtte te brengen. In het artikel ‘How Hillary Clinton Grappled With Bill Clinton’s Infidelity, and His Accusers’ deed onderzoeksjournalist Megan Twohey verslag van Hillary Clintons tactieken om de beschuldigende vrouwen onschadelijk te maken. Zo zette Hillary zich volgens Twohey in om het imago van Jennifer Flowers, de vrouw die beweerde dat ze twaalf jaar lang een affaire met Bill Clinton had gehad, publiekelijk te besmeuren.¹³⁶

Op 28 september 2016 publiceerde de *Washington Post* een uitgebreide analyse van Hillary Clintons strategie op het gebied van de ontrouw van haar echtgenoot, getiteld ‘Enabler or family defender? How Hillary Clinton responded to her husband’s accusers’. In dit artikel werden de verschillende offensieven opgesomd die Hillary had aangewend om de beschuldigers van hun geloofwaardigheid te ontdoen. Het stuk verscheen naar aanleiding van beschuldigingen van Trump aan Hillary’s adres dat zij de andere kant op had gekeken toen haar echtgenoot verschillende vrouwen seksueel mishandelde en hem daarna had geholpen om ze zwart te maken.¹³⁷ Hoewel veel criticasters van Hillary in het stuk aan het woord kwamen, was er ook ruimte voor een milder perspectief op Hillary’s acties. Haar persoonlijke vriend Jim Blair stelde dat Hillary naar zijn mening niet handelde uit kwaadaardigheid of blinde ambitie, maar uit een oprecht verlangen om haar huwelijk te laten slagen: “I think she felt that she had committed her life to this guy,” Jim Blair said. “They can debate politics

---

¹³⁶ Megan Twohey, ‘How Hillary Clinton Grappled With Bill Clinton’s Infidelity, and His Accusers’ *The New York Times* (2 oktober 2016) > <https://www.nytimes.com/2016/10/03/us/politics/hillary-bill-clinton-women.html?mtref=www.google.nl&gwh=C6A7F19F416D3D7365E3DEB3BF54D432&gwt=pay<> [geraadpleegd op 28 mei 2017]

¹³⁷ Shawn Boburg, ‘Enabler or family defender? How Hillary Clinton responded to her husband’s accusers’ *The Washington Post* (28 september 2016) > https://www.washingtonpost.com/local/enabler-or-family-defender-how-hillary-clinton-responded-to-husbands-accusers/2016/09/28/58dad5d4-6fb1-11e6-8533-6b0b0ded0253_story.html?utm_term=.42a323d3e4a0< [geraadpleegd op 28 mei 2017]

from breakfast until bedtime and never get tired of it. She wanted to spend the rest of her life with him. She loved him. It's as simple as that.'"¹³⁸

Desalniettemin was de overgrote meerderheid van de artikelen over Hillary's omgang met Bills verleden uitgesproken kritisch van toon. Die kritiek zwol aan na de toespraak van voormalig minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright, waarin ze haar steun uitsprak voor Hillary met de woorden: 'There's a special place in hell for women who don't help each other.'¹³⁹ Deze aansporing ten spijt, verkoos het overgrote deel van jonge vrouwen Bernie Sanders als Democratische kandidaat. Na Hillary's verkiezing als Democratische kandidaat leken ze slechts met tegenzin op haar te willen stemmen.¹⁴⁰

Journaliste en opiniërend schrijfster Maureen Dowd nam Hillary's claim op feministische vooruitgang kritisch onder de loep naar aanleiding van de toespraak van Albright. Dowd stelde dat Hillary en Bill de integriteit van institutioneel feminisme in de jaren negentig hadden vernietigd. Zowel Hillary als Albright hadden Bill Clinton tot het uiterste verdedigd toen hij het Lewinskyschandaal ontkende en maakten tegelijkertijd zijn beschuldigers zwart.¹⁴¹ Volgens Dowd wist Hillary dat ze op de steun van belangrijke feministische figuren kon rekenen omdat zij zich achter Bill Clinton schaalden vanwege zijn feministische opvattingen. De weerlegging, dat Lewinsky vrijwillig de relatie met Bill Clinton aanging en daarom dus niet verdedigd hoefde te worden door feministen, verwierp Dowd stellig: 'What about Clinton humiliating his wife and daughter and female cabinet members? What about a president taking advantage of a gargantuan power imbalance with a 22-year-old intern? What about imperiling his party with reckless behavior that put their feminist agenda at risk?'¹⁴²

Niet iedereen was zo scherp in de veroordeling van Hillary's daden, maar haar vermeende hypocrisie rondom de verdediging van slachtoffers van seksueel misbruik werd regelmatig belicht. In de *Washington Post* legde politieke correspondent Karen Tumulty de kloof bloot tussen Hillary's woorden in 2016 en haar daden in de jaren negentig. Vooral Hillary's oproep om vrouwen die seksueel misbruikt waren serieus te nemen, werd hypocriet

---

¹³⁸ Ibidem

¹³⁹ Tom McCarthy, 'Albright: 'special place in hell' for women who don't support Clinton' *The Guardian* (6 februari 2016) ><https://www.theguardian.com/us-news/2016/feb/06/madeleine-albright-campaigns-for-hillary-clinton>< [geraadpleegd op 28 mei 2017]

¹⁴⁰ Maureen Dowd, 'When Hillary Clinton Killed Feminism' *The New York Times* (13 februari 2016) ><https://www.nytimes.com/2016/02/14/opinion/sunday/when-hillary-clinton-killed-feminism.html?mtrref=www.google.nl&gwh=67066352363B7FFDAE6786C2BF6EFDBA&gwt=pay&assetType=opinion>< [geraadpleegd op 28 mei 2017]

¹⁴¹ Ibidem

¹⁴² Ibidem

gevonden: 'In November, Hillary Clinton tweeted: 'Every survivor of sexual assault deserves to be heard, believed, and supported.' She has made women's issues a central focus of her campaign and is counting on a swell of support for the historic prospect of the first female president. (...) Publicly, Clinton's defenders were at times brutal in their characterizations of the women who made sexual allegations against him.'¹⁴³

Ook Lewinsky's uitspraak in haar essay over het gebrek aan feministische steun in 1998 werd in de media aangehaald. In het artikel 'Clinton, feminists and the politics of voting for 'the old white guy'' dat op 11 februari 2016 verscheen in de *Washington Post*, onderzocht politieke journaliste Frances Stead Sellers de gespannen verhouding tussen Hillary en het hedendaagse feminisme. Sellers citeerde het artikel van Lewinsky in de *Vanity Fair*, waarin ze zich afvroeg waar de feministische solidariteit bleef in 1998. Vervolgens haalde ze de kritische feministe Camille Paglia aan om Lewinsky's vraag te beantwoorden. Volgens Paglia lag de verklaring in de 'zeer incestueuze' band tussen feminisme in de *mainstream* en de *mainstream*-media, waardoor deze zich beide achter de Clintons schaalden.¹⁴⁴

Dit verbond werd echter doorbroken op het moment dat het internet een plek begon te bieden aan een breder spectrum aan vrouwelijke stemmen, stelde Paglia.¹⁴⁵ Deze nieuwe vorm van feminisme ging volgens Paglia voorbij aan Hillary, die tijdens haar campagnes vooral terugviel op het gedachtegoed van de feministen van de tweede golf. Het inhoudelijke kernpunt van deze generatie feministen was volgens Sellers emancipatie op de werkvloer. Dit streven zou het ultieme hoogtepunt bereiken als Hillary verkozen zou worden tot president van de Verenigde Staten. Maar deze vorm van feminisme was verouderd, stelde Sellers. Veel jonge vrouwen hadden inmiddels een meer intersectionele vorm van feminisme omarmd, met ruimte voor een brede opvatting van sociale rechtvaardigheid: 'From that "intersectional" point of view, Clinton's Wall Street funding and 1 percent lifestyle seem unappealing.'¹⁴⁶

Dit was een nieuwe generatie, die zich bezighield met sociale rechten in een breder perspectief en op het internet een plaats vond om hun eigen stem te creëren. Deze vrouwen schaalden zich achter Lewinsky, leverden kritiek op Hillary's gebrek aan feministische

---

¹⁴³ 'The Bill Clinton scandal machine revs back up and takes aim at his wife' *The New York Times* (6 januari 2016) >http://www.newsjs.com/url.php?p=https://www.washingtonpost.com/politics/the-bill-clinton-scandal-machine-revs-up-and-takes-aim-at-his-wife/2016/01/06/a08cf550-b4be-11e5-a76a-0b5145e8679a_story.html<[geraadpleegd op 28 mei 2017]

¹⁴⁴ Frances Stead Sellers, 'Clinton, feminists and the politics of voting for 'the old white guy'', *The Washington Post* (11 februari 2016) >https://www.washingtonpost.com/politics/clinton-feminists-and-the-politics-of-voting-for-the-old-white-guy/2016/02/11/034a8c98-cf40-11e5-abc9-ea152f0b9561_story.html?utm_term=.6075ecad0ba9<[geraadpleegd op 28 mei 2017]

¹⁴⁵ Ibidem

¹⁴⁶ Ibidem

solidariteit in de jaren negentig en publiceerden online artikelen met titels als ‘These Terrible Monica Lewinsky Jokes from the 90s Will Make You Cringe’, waarin ze talkshowpresentators als Jon Stewart en Conan O’Brien beschuldigden van *fat-shaming* en *slut-shaming*.¹⁴⁷ Ze schaarden zich niet achter Hillary, die volgens hen haar geloofwaardigheid als voorvechtster van vrouwenrechten had verloren na de manier waarop ze de beschuldigers van Bill Clinton had behandeld.¹⁴⁸

Opvallend is dat de toon van de satirische talkshows tijdens Hillary’s campagne overwegend milder was. Zowel *The Daily Show* als *The Late Show* maakten toespelingen op het omstreken verleden van Bill Clinton, maar scherpe kritiek bleef uit. Toch kwam het overspel van Bill Clinton geregeld aan bod tijdens hun uitzendingen. Trevor Noah, de huidige presentator van *The Daily Show*, stipte het onderwerp kort aan tijdens de aflevering *HillaryClinton lives the black experience*, waarin hij de overeenkomsten tussen Hillary en zwarte Amerikanen opsomde:

Trevor Noah: Because yes, Hillary Clinton may be a white woman, but she’s been living the black experience. Think about it. She always rolls in an Escalade [publiek lacht], she spent most of her life in government housing and her baby daddy has got side chick issues [publiek lacht en klapt].¹⁴⁹

Ook *The Late Show* haalde het verleden van Bill Clinton aan tijdens hun uitzending *Cartoon Hillary Clinton answers questions from Republicans*. Tijdens de aflevering gaf een getekende versie van Hillary antwoord op kritische vragen van Republikeinen en presentator Stephen Colbert:

Stephen Colbert: Is there anything else you’ve learned?

Cartoon-Hillary: Oh yes, I’ve also been learning Espagnol from Segnatore Kaine. For instance ‘Hola’, ‘Muchas gracias’ and ‘Donde está mi esposo Bill Clinton?’. [Publiek lacht en klapt.]

Stephen Colbert: Wait a second. If I caught that last one, you learned to say ‘Where is my husband Bill Clinton?’

Cartoon-Hillary: Yes, I’ve actually had to learn that in over fourteen different languages. [Haar gezicht betreft. Publiek lacht en klapt.]

---

¹⁴⁷ Caroline Pate, ‘These Terrible Monica Lewinsky Jokes from the 90s Will Make You Cringe’ *Bustle* (6 mei 2014) ><https://www.bustle.com/articles/23586-these-terrible-monica-lewinsky-jokes-from-the-90s-will-make-you-cringe>< [geraadpleegd op 28 mei 2017]

¹⁴⁸ Sellers, ‘Clinton, feminists and the politics of voting for ‘the old white guy’

¹⁴⁹ *The Daily Show with Trevor Noah* (3 november 2016) ><https://www.youtube.com/watch?v=9334QCCChovo>< [geraadpleegd op 29 mei 2017]

Verder dan verdeckte toespelingen gingen de talkshows niet op het gebied van Hillary's rol tijdens het Lewinskyschandaal. De shows kwamen openlijk uit voor hun voorkeur voor Hillary als presidentskandidaat en reserveerden het merendeel van hun kritiek voor Trumps standpunten.¹⁵⁰

Kortom, tijdens haar campagne was er weinig begrip voor Hillary's houding jegens de vrouwen die Bill beschuldigd hadden in de jaren negentig. Volgens de analyse van Frances Stead Sellers verloor Hillary aanzienlijke steun door haar verouderde vorm van feminisme. Dit feminisme van de tweede golf had volgens Sellers weinig raakvlakken met het hedendaagse, intersectionele feminisme dat onder andere opkwam voor een rechtvaardige behandeling voor vrouwen als Lewinsky.

De 'First Ladies' Man'

In 2016 kwam Bill Clinton op verschillende wijzen in de media. Het eerste thema was de mogelijke rol die hij in het Witte Huis zou vervullen als Hillary de presidentsverkiezingen won. Meerdere journalisten deden een poging om zijn invulling van deze nieuwe functie te voorspellen en blikten terug op de problemen die zich voordeden tijdens zijn eerdere verblijf in het Witte Huis.¹⁵¹ Tevens werden de beschuldigingen van seksuele intimidatie opnieuw geanalyseerd in het licht van de hernieuwde controversie rondom de verkrachtingsbeschuldigingen aan het adres van oud-acteur Bill Cosby.¹⁵² Tot slot werd Clinton opnieuw beschuldigd van seksuele misdrijven door zijn beschuldigers, die via nieuwe media op het internet hun aantijgingen verspreidden.¹⁵³

Enkele talkshows grepen Hillary's campagne aan om grappen te maken over Bills veelbesproken verleden en zijn mogelijke toekomstige rol in het Witte Huis. Zo presenteerde Stephen Colbert, de nieuwe presentator van de *Late Show*, een segment getiteld *America's First Ladies' Man: Bill Clinton*:

---

¹⁵⁰ *The Daily Show with Trevor Noah* (2 mei 2017)

><https://www.youtube.com/watch?v=1WiyVKuuWWU><[geraadpleegd op 29 mei 2017]

¹⁵¹ Patrick Healy, 'A Worry if Hillary Clinton Wins: What To Do With Bill?' *The New York Times* (26 juli 2016)

>[https://www.nytimes.com/2016/07/27/us/politics/bill-clinton-white-](https://www.nytimes.com/2016/07/27/us/politics/bill-clinton-white-house.html?mtrref=www.google.nl&gwh=AEC86EC4195FCA3AB99DC8A6B61BA07C&gwt=pay)

[house.html?mtrref=www.google.nl&gwh=AEC86EC4195FCA3AB99DC8A6B61BA07C&gwt=pay](https://www.nytimes.com/2016/07/27/us/politics/bill-clinton-white-house.html?mtrref=www.google.nl&gwh=AEC86EC4195FCA3AB99DC8A6B61BA07C&gwt=pay)<[geraadpleegd op 29 mei 2017]

¹⁵² Kathleen Parker, 'Trump's Playing of the Bill Clinton card is foul – but fair' *The Washington Post* (8 januari 2016) >https://www.washingtonpost.com/opinions/trumps-playing-of-the-bill-clinton-card-is-foul-but-fair/2016/01/08/6c235686-b641-11e5-9388-466021d971de_story.html?utm_term=.0e7b5eff196c<[geraadpleegd op 29 mei 2017]

¹⁵³ Chris Enloe, 'Chelsea Clinton asks for help on Twitter then gets completely destroyed by Juanita Broaddrick' *The Blaze* (18 februari 2017) ><http://www.theblaze.com/news/2017/02/18/chelsea-clinton-asks-for-help-on-twitter-then-gets-completely-destroyed-by-juanita-broaddrick/><[geraadpleegd op 29 mei 2017]

Stephen Colbert: It is possible, that after 240 years of male presidents, America may finally elect a male first lady. And as America's potential first ladies' man, Bill Clinton is already making spousal history. [Publiek lacht en klapt.]

Toen bleek dat Bill Clinton, die mee had gedaan aan de jaarlijkse koekjesbakwedstrijd voor echtgenoten van presidenten en presidentskandidaten, simpelweg één van Hillary's oude recepten had gebruikt, merkte Colbert op:

Stephen Colbert: Come on! Man, who would have thought Bill Clinton was a cheater? [Publiek juicht en klapt.]¹⁵⁴

In het artikel 'A Worry if Hillary Clinton Wins: What To Do With Bill' dat op 26 juli 2016 in de New York Times verscheen, wierp politieke correspondent Patrick Healy de vraag op welke rol Bill Clinton zou vervullen in het Witte Huis als *first husband*. Hillary had al verklaard dat Bill geen invloedrijke rol als politiek adviseur zou krijgen, om alle schijn van belangenverstrengeling te vermijden.¹⁵⁵ Dat zou tot problemen kunnen leiden, stelde Healy, omdat geschiedenis geleerd had dat Bill zichzelf in de nesten werkte als hij niet genoeg te doen had.¹⁵⁶ Zo begon hij zijn relatie met Lewinsky toen de overheid tijdelijk platlag in 1995, naar aanleiding van een slepend conflict met de Republikeinen over het federale budget van 1996.¹⁵⁷ Healy waarschuwde dat Bill in staat was om potentieel risicovolle situaties voor zichzelf en voor Hillary te creëren als hij niet voldoende bezig werd gehouden.¹⁵⁸

Het beeld dat in dit artikel en de *Late Show* geschetst werd van Bill, was dat van een redelijk ongevaarlijke oud-president, die simpelweg aan het werk moest worden gehouden zodat hij geen nieuwe affaire zou beginnen. Maar enkele andere artikelen creëerden een potentieel duisterdere interpretatie van Bills controversiële verleden, gedeeltelijk vanuit het perspectief van de hernieuwde aantijgingen van Bill Cosby. De conservatieve journalist Ross Douthat stelde in zijn artikel 'The Bill Clinton Question' dat er nog altijd verschillende narratieven bestonden over Bills seksuele verleden. Volgens Routhat was er ten eerste het

---

¹⁵⁴*The Late Show with Stephen Colbert* (30 augustus 2016)

><https://www.youtube.com/watch?v=KP0kmCBDsFY>< [geraadpleegd op 1 juni 2017]

¹⁵⁵Healy, 'A Worry if Hillary Clinton Wins: What To Do With Bill' *The New York Times*

¹⁵⁶ Ibidem

¹⁵⁷Brass T. Clinton, 'Shutdown of the Federal Government: Causes, Processes, and Effects' *The Washington Post* (February 18, 2011) ><http://www.washingtonpost.com/wp-srv/politics/documents/RL34680.pdf><[geraadpleegd op 1 juni 2017]

¹⁵⁸ Ibidem

officiële narratief, geconstrueerd door de Clintons zelf: Bill was slechts twee keer vreemdgegaan, met Gennifer Flowers en Monica Lewinsky, en hij was vergeven door zijn vrienden en familie.¹⁵⁹ Het tweede narratief, stelde Routhat, was volgens velen de aannemelijkste: Bill was wel vaker vreemdgegaan dan deze twee keer, zowel voor als na zijn presidentschap, maar altijd behoedzaam en met minimale schade voor zijn familie en hun reputatie.¹⁶⁰ Maar bezien vanuit de actuele, hardnekkige verkrachtingsbeschuldigingen aan het adres van publieke figuren zoals Bill Cosby, was er volgens Routhat ook een derde, duisterder narratief mogelijk, waarin Bills acties meer op seksuele misdrijven leken dan op relatief onschuldige affaires.¹⁶¹

Routhat was niet de enige die de hernieuwde beschuldigingen van Cosby aangreep om een hedendaags perspectief toe te passen op Bills controversiële seksuele verleden. Hoewel de conservatieve columniste Kathleen Parker in haar artikel ‘Trump’s playing of the Bill Clinton card is foul — but fair’ Trumps vergelijking van Bill Clinton met Bill Cosby terzijde schoof als ongefundeerd, had ze wel degelijk scherpe kritiek op Clintons acties tijdens zijn affaire met Lewinsky en op de feministen die Lewinsky tijdens de nasleep niet verdedigden.¹⁶² Diezelfde feministen zouden Bills daden vandaag de dag veroordelen als ‘sexual harassment’, stelde Parker, dus waar waren ze toen Lewinsky veroordeeld werd tot een leven in afzondering?¹⁶³ Net als de eerdergenoemde journalisten die Hillary’s vermeende hypocrisie op het gebied van vrouwenrechten veroordeelden, bekritiseerde Parker vermeende de dubbele standaard van feministen in de jaren negentig als het aankwam op het verdedigen van vrouwen die het slachtoffer claimden te zijn geworden van seksuele intimidatie. Was het niet het principe van het feminisme dat alle vrouwen het recht hadden om geloofd te worden? vroeg Parker zich af.¹⁶⁴

Dit hedendaagse perspectief op Bills seksuele verleden achtervolgde hem niet enkel in krantenartikelen. Ook via nieuwe communicatiemogelijkheden op het internet bonden zijn beschuldigers de strijd met hem aan. Net zoals het internet een nieuw podium bood voor minder *mainstream*-vormen van feminisme, zoals Camille Paglia stelde in haar stuk over de Clintons en feminisme, bood het ook ruimte aan Juanita Broaddrick en Kathleen Willey, die

---

¹⁵⁹ Ross Douthat, ‘The Bill Clinton Question’, *The New York Times* (16 januari 2016) > <https://www.nytimes.com/2016/01/17/opinion/sunday/the-bill-clinton-> [geraadpleegd op 1 juni 2017]q

¹⁶⁰ Douthat, ‘The Bill Clinton Question’

¹⁶¹ Ibidem

¹⁶² Parker, ‘Trump’s playing of the Clinton card is foul – but fair’

¹⁶³ Ibidem

¹⁶⁴ Ibidem

beiden beweerden verkracht te zijn door Bill Clinton.¹⁶⁵ Zo onderhield Broaddrick een zeer actief Twitteraccount, waarmee ze tweets verstuurde over Bills vermeende seksuele misdaden, die regelmatig opgepikt werden door de conservatieve media. Zo reageerde ze via Twitter op Bills dochter Chelsea Clinton, die zich in een tweet afvroeg of er nog meer synoniemen van ‘ziek’ en ‘afschuwelijk’ bestonden om Trump mee te beschrijven, met het antwoord: ‘Jouw vader’.¹⁶⁶ Kathleen Willey lanceerde een website genaamd *A Scandal a Day*, waarop ze iedere dag een schandaal plaatste waarbij de Clintons mogelijk bij betrokken zouden zijn geweest.¹⁶⁷

Kortom, in 2016 werd Bill Clintons verleden kritisch beschouwd vanuit een hernieuwd, actueel perspectief. De zaak rondom Bill Cosby had aangetoond dat geliefde publieke figuren uit de jaren negentig niet gevrijwaard waren van verdenkingen van seksueel misbruik. Deze kritische lens werd door verschillende, voornamelijk conservatieve journalisten toegepast op de verouderde beschuldigingen aan Bills adres, die nieuw leven ingeblazen werden door middel van Trumps campagnetactieken en nieuwe communicatiemiddelen op het internet. Deze opiniemakers stelden dat het goed mogelijk was dat Bill zich schuldig had gemaakt aan seksueel (machts)misbruik, niet enkel tijdens zijn affaire met Lewinsky, maar ook bij andere beschuldigers, die dankzij de aandacht rondom de zaak Bill Cosby hernieuwde geloofwaardigheid hadden verworven. Ook de afwezigheid van feministische steun voor Lewinsky, omdat de feministen mogelijk onder invloed stonden van de Clintons, werd in 2016 scherp veroordeeld.

---

¹⁶⁵ Glenn Kessler, ‘Here’s a guide to the sex allegations that Donald Trump may raise in the presidential debate’ *The Washington Post* (9 oktober 2016) >https://www.washingtonpost.com/news/fact-checker/wp/2016/10/09/heres-a-guide-to-the-sex-allegations-that-donald-trump-may-raise-in-the-presidential-debate/?utm_term=.7f69aab22149< [geraadpleegd op 1 juni 2017]

¹⁶⁶ Enloe, ‘Chelsea Clinton asks for help on Twitter then gets completely destroyed by Juanita Broaddrick’

¹⁶⁷ Kathleen Willey, ‘A Scandal A Day’, *A Scandal A Day* (2016, datum onbekend) ><http://www.ascandaladay.com/home.html><[geraadpleegd op 1 juni 2017]

Conclusie

In deze scriptie heb ik getracht om de volgende onderzoeksvraag te beantwoorden: *Welke verschuivingen in de beeldvorming in Amerikaanse media traden op omtrent het Lewinskyschandaal tussen 1998 en 2016 en hoe kunnen die verschuivingen worden geduid?*

Binnen dit onderzoek heb ik gefocust op de beeldvorming van Monica Lewinsky, Bill Clinton en Hillary Clinton. De verschuivingen die ik heb waargenomen in de beeldvorming in de Amerikaanse media, zijn te duiden aan de hand van de ontwikkelingen op het gebied van het Amerikaanse feminisme.

Concluderend was de beeldvorming van de rol van Lewinsky in het Lewinskyschandaal in 1998 en 2002 overwegend negatief of onverschillig. Als er al aandacht was voor haar persoonlijke rol binnen het schandaal, dan werden haar motieven opvallend uiteenlopend geanalyseerd. De twee interpretaties bestonden naast elkaar: Lewinsky was tegelijkertijd een naïeve stagiaire en een geraffineerde verleidster. Beide interpretaties gaven aanleiding tot een negatieve beeldvorming. Ook werd er door een groot aantal verschillende opiniemakers denigrerende opmerkingen gemaakt over haar afkomst en haar uiterlijk. Ze werd 'that girl', 'the intern' of 'that woman' genoemd en er was geen ruimte voor Lewinsky's eigen stem binnen dit debat. Tevens was er in 1998 nauwelijks sprake van steun voor Lewinsky uit feministische hoek, volgens velen omdat ze zich niet openlijk tegen de Clintons durfden uit te spreken. De beeldvorming van de rol van Hillary Clinton was meer ambigu. Voorvechters van vrouwenemancipatie die in Hillary een rolmodel hoopten te ontdekken, waren teleurgesteld in haar toewijding aan haar ontrouwe echtgenoot. Tegelijkertijd was er ook ruimte voor een milder perspectief en werd Hillary's solidariteit met Bill en haar professionele houding in het openbaar geprezen door politieke journalisten en meer conservatieve Amerikanen. De beeldvorming van Bill Clinton was grotendeels negatief. Zijn proces maakte een debat los over de mate waarin president recht hadden op een privéleven. Tevens barstte de discussie los over het gebrek aan emancipatie binnen zijn affaire met Lewinsky. Veel vrouwen keurden de eenzijdigheid en de scheve machtsverhouding binnen zijn verhouding met Lewinsky af. Zo werd Bills seksuele escapade een gelegenheid voor de Amerikaanse bevolking om een breed spectrum aan sociale waarden te bediscussiëren.

In 2002 werd de beeldvorming van het Lewinskyschandaal sterk beïnvloed doordat terroristische aanslagen van 11 september 2001. Lewinsky hoopte op een nieuwe gelegenheid om het debat over het Lewinskyschandaal te hervormen met haar documentaire, maar

veroorzaakte hiermee onbedoeld een discussie over de trivialiteit van het Lewinskyproces in het perspectief van de terreurbestrijding. Dit toont aan hoe fundamenteel de maatschappelijke focus van een samenleving binnen enkele jaren kan verschuiven na een ingrijpende gebeurtenis. In 2002 had Hillary carrière gemaakt als senator en vervulde ze tegelijkertijd in publiek de rol van bedrogen vrouw. Deze twee narratieven leken probleemloos naast elkaar te kunnen bestaan: Lewinsky kreeg in haar documentaire harde kritiek op de schade die ze Hillary had berokkend. Vier jaar na het Lewinskyproces werd het presidentschap van Bill Clinton geanalyseerd door verschillende politieke commentatoren. Er bestond nog altijd scherpe kritiek op zijn daden, maar de beeldvorming in 2002 toont voornamelijk sympathie voor een degelijke president met menselijke fouten. In vergelijking met de publieke beeldvorming in 1998 leek er vrij weinig veranderd: Lewinsky's rol binnen de affaire en in de media werd nog altijd overwegend negatief beschouwd, Hillary cultiveerde gelijktijdig twee publieke imago's en Bill werd wel degelijk kritisch geanalyseerd, maar met begrip voor zijn menselijkheid en bewondering voor zijn inmiddels voltooide presidentschap.

Dit alles veranderde in 2016, toen er sprake was van een opvallende omslag in de beeldvorming van het Lewinskyschandaal. In de twee jaar daarvoor had Lewinsky een eigen stem ontwikkeld in de media door middel van haar essay en haar TEDtalk. Voor het eerst waren de reacties grotendeels positief. Ze sprak met een autonome stem over haar motieven en wees het narratief van weerloos slachtoffer af. De impact van haar boodschap werd onderstreept door het feit dat Trump tijdens zijn campagne strijd tegen Hillary geen enkele poging deed om Lewinsky binnen het slachtofferkamp van Bill te plaatsen. In 2016 was Hillary verwickeld in een intensieve strijd voor het presidentschap. Ze rekende op steun van feministen van de tweede golf zoals Madeline Albright, die gelijkheid op de werkvloer tot één van hun belangrijkste pijlers rekenden. Maar in plaats daarvan liet een nieuwe generatie feministen van zich horen die het bredere gelijkheidsperspectief van de derde en vierde golf toepasten op Hillary's campagne. Zij zetten zich in voor een meer intersectionele vorm van sociale gelijkheid en hadden, zoals de journaliste Frances Stead Sellers stelde, geen sympathie voor de politieke elite waarmee Hillary geassocieerd werd. Ze werd juist genadeloos afgerekend op haar vermeende meedogenloze ambitie in de jaren negentig en haar agressie jegens de vrouwen die Bills reputatie dreigden te beschadigen. Ook de feministen die het destijds hadden laten afweten toen Lewinsky er alleen voor stond, werden in 2016 ter verantwoording geroepen, niet alleen door Lewinsky zelf, maar ook door meerdere vrouwelijke journalisten. Het gebruik van nieuwe digitale middelen om dit debat te voeren en de onderlinge solidariteit te versterken is uitermate kenmerkend voor het feminisme van de

vierde golf waar E. Ann Kaplan naar streefde. Ook Bill Clinton werd in 2016 blootgesteld aan opvallend scherpe kritiek. In de media was sprake van een hernieuwde analyse van zijn seksuele verleden, onder andere naar aanleiding van de beschuldigingen van Bill Cosby. De vrouwen die Bill in het verleden beschuldigd hadden van seksueel misbruik bonden via nieuwe, eenentwintigste-eeuwse media de strijd met hem aan en mengden zich actief in Hillary's presidentiële campagne. De invloed van Trumps campagnetactieken op deze hernieuwde beeldvorming mag hierbij niet onderschat worden. Hoewel de meeste opiniemakers het spervuur van verdachtmakingen dat Trump afvuurde te ver vonden gaan, besteedden ze naar aanleiding van zijn campagne wel hernieuwde serieuze aandacht aan het controversiële seksuele verleden van Bill.

Wat zijn nu de belangrijkste verschuivingen in de beeldvorming van het Lewinskyschandaal? In 1998 en 2002 moest Lewinsky het voornamelijk ontgelden in de media. In 2016 was deze beeldvorming compleet gekanteld en werden juist Bill en Hillary onder een kritisch vergrootglas gelegd. Bills verleden en Hillary's medeplichtigheid werden met hernieuwd argwaan beschouwd. Dit viel uiteraard samen met Hillary's presidentsverkiezing en werd door meerdere factoren beïnvloed, maar één van de belangrijkste verklaringen was de nieuwe, eenentwintigste-eeuwse invloed van de feministen van de derde en vierde golf, die zich op een meer intersectionele wijze via nieuwe, elektronische media inzetten voor sociale rechtvaardigheid voor iedereen, dus ook voor Monica Lewinsky.

Dit toont aan in hoeverre culturele herinnering afhankelijk is van de status quo van de samenleving waarin deze herinnerd wordt. Zoals mediaprofessor Marita Sturkenstelde in haar boek *Tangled Memories: de culturele herinnering van een ingrijpende gebeurtenis is dynamisch en biedt inzicht in het veranderende zelfbewustzijn van een samenleving.*¹⁶⁸

---

¹⁶⁸ Marita Sturken, *Tangled Memories: The Vietnam War, the Aids Epidemic and the Politics of Remembering* (Los Angeles 1997) 2

Bibliografie

Primaire bronnen

Televisiefragmenten:

Jon Stewart on The O'Reilly Factor (17 september 2004)
Late Night with Conan O'Brien (1 mei 1998)
Late Night with Conan O'Brien (14 oktober 1998)
Monica in Black and White, HBO (2002)
Politically Incorrect with Bill Maher (17 augustus 1998)
Politically Incorrect with Bill Maher (1998, datum onbekend)
The Daily Show with Jon Stewart (4 maart 2002)
The Daily Show with Trevor Noah (3 november 2016)
The Daily Show with Trevor Noah (2 mei 2017)
The Late Show with David Letterman (11 september 2002)
The Late Show with Stephen Colbert (30 augustus 2016)

Kranten- en tijdschriftartikelen:

'All Joking Aside, Bush Faces Letterman', *The New York Times* (20 oktober 2000)
'Can Hillary Upgrade?' *The New York Times* (2 oktober 2002)
'Columnist Biography: Maureen Dowd', *The New York Times* (16 april 2002)
'Democrats Nominate Hillary Clinton Despite Sharp Divisions' *The New York Times* (26 juli 2016)
'Donald Trump Drags Bill Clinton's Baggage Out' *The New York Times* (8 januari 2016)
'Misplaced Priorities', *The New York Times* (17 maart 2002)
'Monica: It's in the bag', *People's Magazine* (12 januari 1999)
'The Bill Clinton scandal machine revs back up and takes aim at his wife' *The New York Times* (6 januari 2016)
Allison, Maisie, 'Beyond Fox News', *The American Conservative* (14 maart 2003)
Ayes, B. Drummond, 'Political Briefing; As His Ex-Aides Run, Clinton's On Sidelines' *The New York Times* (24 februari 2002)
Bennet, James, 'In interviews, president denies affair with intern', *The New York Times* (22 januari 1998)
Boburg, Shawn, 'Enabler or family defender? How Hillary Clinton responded to her husband's accusers' *The Washington Post* (28 september 2016)
Bronner, Ethan, 'Reports of sexual scandal have everybody talking', *The New York Times* (23 januari 1998)
Carter, Bill, 'Lots of political humor, and no Morton Kondracke' *The New York Times* (27 februari 1994)
Carvajal, Doreen, 'Columnist's Mea Culpa: I'm Anonymous', *The New York Times* (18 juli 1996)
Chozick, Amy, 'Hillary Clinton Announces 2016 Presidential Bid' *The New York Times* (12 april 2015)
Clinton, Brass T., 'Shutdown of the Federal Government: Causes, Processes, and Effects' *The Washington Post* (February 18, 2011)
Cohen, Richard, 'Joe Klein's Tear-Jerker' *The Washington Post* (28 februari 2002)
Douthat, Ross, 'The Bill Clinton Question', *The New York Times* (16 januari 2016)

Dowd, Maureen, 'Liberties, Not Suitable for Children' *The New York Times* (25 januari 1998)

Dowd, Maureen, 'Monica gets her man' *The New York Times* (23 augustus 1998)

Dowd, Maureen, 'When Hillary Clinton Killed Feminism' *The New York Times* (13 februari 2016)

Enloe, Chris, 'Chelsea Clinton asks for help on Twitter then gets completely destroyed by Juanita Broaddrick' *The Blaze* (18 februari 2017)

Farhi, Paul, 'The Nightmare Continues' *The Washington Post* (2 maart 2002)

Fox, Sylvia, 'Fighting Terrorism, In Hindsight', *The New York Times* (2 januari 2002)

Grigoriadis, Vanessa, 'Monica Takes Manhattan' *New York Magazine* (2002, datum onbekend)

Grossberger, Lewis, 'The Rush Hours' *The New York Times* (16 december 1990)

Healy, Patrick, 'A Worry if Hillary Clinton Wins: What To Do With Bill?' *The New York Times* (26 juli 2016)

Herbert, Bob, 'In America; Suspension of belief', *The New York Times* (25 januari 1998)

Jackson, Robert L., 'Clinton fined \$90 686 for lying in Paula Jones case' *Los Angeles Times* (30 juli 1999)

James, Caryn, 'Telling her own story, selling her new self', *The New York Times* (3 maart 2002)

Jones, Jeffrey P., 'Silence's Pain', *The New York Times* (17 maart 2002)

Kennedy, William, 'The Turtle on the Fencepost' *The New York Times* (24 maart 2002)

Kessler, Glenn, 'Here's a guide to the sex allegations that Donald Trump may raise in the presidential debate' *The Washington Post* (9 oktober 2016)

Leibovich, Mark, 'How to Succeed in Washington Without Really Trying', *The New York Times* (3 juni 2014)

Lewinsky, Monica, 'Shame and Survival: Monica Lewinsky on the Culture of Humiliation' *Vanity Fair* (28 mei 2014)

Mahler, Jonathan, 'How Vanity Fair Landed the Monica Lewinsky Story' *Vanity Fair* (7 mei 2014)

McCarthy, Tom, 'Albright: 'special place in hell' for women who don't support Clinton'' *The Guardian* (6 februari 2016)

Merida, Kevin, 'First Lady forges on; Under scrutiny, she's business-as-usual' *The Washington Post* (20 september 1998)

Parker, Kathleen, 'Trumps Playing of the Bill Clinton card is foul – but fair' *The Washington Post* (8 januari 2016)

Pate, Caroline, 'These Terrible Monica Lewinsky Jokes from the 90s Will Make You Cringe' *Bustle* (6 mei 2014)

Pew Research Center, 'Clinton Nostalgia Sets In, Bush Reaction Mixed' *People's Press* (11 januari 2001)

Pooley, Eric, 'Monica's world' *Time* (2 maart 1998)

Rampage, Cheryl, 'Sex Advice for the Clinton Age' *The New York Times* (25 oktober 1998)

Roiphe, Katie, 'Monica Lewinsky, Career woman' *The New York Times* (15 september 1998)

Rosenfeld, Edward, 'Presidential Character', *The New York Times* (17 maart 1998)

Santora, Marc, 'Security at U.S. Lab is Questioned by Senators', *The New York Times* (24 oktober 2002)

Sedee, Menno, 'Ik heb het overleefd', *NRC Handelsblad* (16 juni 2016)

Sellers, Frances Stead, 'Clinton, feminists and the politics of voting for 'the old white guy'', *The Washington Post* (11 februari 2016)

Stack, Liam, 'Donald Trump Featured Paula Jones and 2 Other Women Who Accused Bill Clinton of Sexual Assault' *The New York Times* (10 oktober 2016)

Sullivan, Andrew, 'Unsung heroine' *The New York Times* (27 september 1998)

Twohey, Megan, 'How Hillary Clinton Grappled With Bill Clinton's Infidelity, and His Accusers' *The New York Times* (2 oktober 2016)
Wasserstein, Wendy, 'Hillary Clinton's Muddled Legacy' *The New York Times* (25 augustus 1998)
Willey, Kathleen, 'A Scandal A Day', *A Scandal A Day* (2016, datum onbekend)

Literatuur

Boeken:

Adekale, Michael, *The People's President* (New York 2016)
Berlant, Lauren, *Our Monica, Ourselves: The Clinton Affair and the National Interest* (New York 2001)
Burlingame, Jeff, *Hillary Clinton: A Life in Politics* (Washington 2008)
Burrell, Barbara, *Public Opinion, the First Ladyship, and Hillary Rodham Clinton* (New York 2001)
Chapman, Roger, *Culture Wars in America: An encyclopedia of issues, viewpoints and voices* (Oxford 2010)
Cochrane, Kira, *All the Rebel Women: The rise of the fourth wave of feminism* (New York 2013)
Cohen, Daniel, *The Impeachment of William Jones Clinton* (Brookfield 2002)
Coleman, Marilyn J., Lawrence H. Ganong, *The Social History of the American Family: An Encyclopedia* (Thousand Oaks, 2014)
Dobson, Miriam, Benjamin Ziemann, *Reading primary sources, the interpretation of texts from 19th and 20th century history* (New York 2009)
Gizzi, Michael, Tracey Gladstone-Sovell en William Wilkerson, *The Web of Democracy: An Introduction to American Politics* (Belmont 2008)
Godfrey, Donald G., *Methods of Historical Analysis in Electronic Media* (Mahwah 2006)
Gormley, Ken, *The Death of American virtue* (Portland 2010)
Junior, Nyasha, *An Introduction to Womanist Biblical Interpretation* (Louisville 2015)
Kuntz, Phil, *The Evidence: The Starr Report* (Washington 1998)
Klein, Joe, *The Natural: The Misunderstood Presidency of Bill Clinton* (New York 2002)
Llewellyn, Dawn, *Reading, Feminism, and Spirituality: Troubling the Waves* (New York 2015)
Morton, Andrew, *Monica's Story* (New York 1999)
Richards, Lynn, Janice M. Morse, *A User's Guide to Qualitative Methods* (Thousand Oaks 2012)
Sturken Marita, *Tangled Memories: The Vietnam War, the Aids Epidemic and the Politics of Remembering* (Los Angeles 1997)
Sykes, Charles J., *The End of Privacy: The Attack on Personal Rights at Home, at Work, On-line, and in Court* (New York 1999)
Tolson, Andrew, *Television Talk Shows: Discourse, Performance, Spectacle* (Mahwah 2001)
White, Mark, *The Presidency of Bill Clinton: The Legacy of New Domestic and Foreign Policy* (New York 2012)

Artikelen:

Kaplan, E. Ann, 'Feminist futures: trauma, the post 9/11 world and a fourth feminism?' *Harvesting our strengths: third wave feminism and women studies* 4 (2003) 46 – 59

Kiousis, Spiro, 'Job Approval and favorability: The impact of media attention to the Monica Lewinsky scandal on public opinion of President Bill Clinton' *Mass Communication and Society* 6 (2003) 435 – 451